

BIBLE KEYS

(In Angami - Naga)

By

J.C. CHOATE

Translation

RENUOSI & RAZOUHÜ

Published by

WORLD LITERATURE PUBLICATIONS

KETHO-U PFHE

Lozaphuhu - 797108

Phek - Nagaland

First Printing in Nagaland

2000 Copies

March 1996

For copies write to :

RAZOUHŪ CHAKHESANG

The Voice of Truth

LOZAPHUHU - 797108

Phek - Nagaland

Introduction

This material was originally prepared in 1962 in Lahore, Pakistan. It was later printed in Karachi as a thirty lesson Bible Correspondence Course. For the next several years it was used extensively throughout that country.

Being called "Bible Keys Correspondence Course", the idea was to give some of the key teachings of the Bible to acquaint the students with God's word, with Christ, his Church and Salvation. It may still be used as a study course although at this time it is being presented in book form.

These lessons are being printed and sent forth again since it is believed that they relate to the needs of the present as much so as when they were first brought out. Please read this book and study it carefully in light of what the Bible teaches. It is the prayer of the author that it may be a means of bringing the truth to many.

If we can be of further help to you please feel free to call on us.

J.C. CHOATE

New Delhi

THUPIKETUOKO

Sabi	1.	Bible dze pu vatshapie kiekeshü	5
Sabi	2.	Ukepenuopfü mu Puo-e chükemie.	9
Sabi	3.	Mosa Thezho	12
Sabi	4.	Khrista vor ketuo	16
Sabi	5.	Kehou pesiekemie	20
Sabi	6.	U kehou dze vathsakemie	24
Sabi	7.	Kehou Sedekemie	28
Sabi	8.	Kehou Mhatho	31
Sabi	9.	Theza	35
Sabi	10.	Khrista Dieliekevi	39
Sabi	11.	Rünükelie	44
Sabi	12.	Kepele	48
Sabi	13.	Unou Kediekemie	52
Sabi	14.	Phrakemie	56
Sabi	15.	Baptism	59
Sabi	16.	Kerüsuo Zha	63
Sabi	17.	Lielie kevi Ruosuo	67
Sabi	18.	Kiholeshü Kephrü	71
Sabi	19.	Kecha	75
Sabi	20.	Ütsali	78
Sabi	21.	Niepuu Kerükra ca	82
Sabi	22.	Khakeshü	87
Sabi	23.	Khristanmia Kelhou	91
Sabi	24.	Khristanmia Kekrukemie	97
Sabi	25.	Kemevo	101
Sabi	26.	Kesekeri	105
Sabi	27.	Nanyü tsatie Thenyiko	109
Sabi	28.	Nanyü kitsatie Thezakeviko	114
Sabi	29.	Ketijü Kepethako	117
Sabi	30.	Bible ketho-u kepeithako	123

SABI - 1

BIBLE DZE PU VATSHAPIE KIEKESHÜ (INTRODUCTION TO THE BIBLE)

U Bible puoca liro "U leshüda" kijü nu leshüdako donu Bible e kezhatu-u. Tsiu süu kijü nu zeyakezha kevitho-u rei zo. Ketho, putuoü liro sünu leshüdako kekra ke rei pie ba.

U Bible hau kezapie kezhatu za kenie chüpie ba. Ketholeshü kewe mu Ketholeshü kesau. Ketholeshü kewe nu thezho kewe morei Ukepenuopfü e thiedzü kesau. Ketholeshü kewe nu thezho kewe morei Ukepenuopfue thiedzü Puo medo kewe se puo themiako ki khakeshü puo. Ketholeshü kesau liro hasie thezho-u morei puo medo-u pie thezho kerieu sou nu khashü.

U Bible ha leshüda hie sorou sorou pie yopuo chülie. Zatho chü kreipie keba kewe nu serüve thepfü mu kesou nu zatho mepfu e thenyie keza pie ba. Ketholeshü kewe keza petse la pie za kekra chüpiezhü. Kerieu thezho leshü pengou mu süko üse 'Pentatech' üya. Süko liro Keriekitho nunu vo Pulakeshüzho ketso. Süsie thedze leshüdako kerie kenie ba. Süko Joshua nunu vo Esther ketso. Süsie geizo

leshü pengou ba, süko Job nunu vo Solomon üzo ketso. Kekrei kerie thenyieko liro siedzekesimia die nunu thushü. Mu siedzekesiko leshüda hako rei kezapie za kenie chülie vi. Leshüda kerie penguoko liro siedzekesimia kemeyieko. Süko Isaya nunu vo Daniel ketso. Kenie-u leshüda kerü kenieko meyeie ba kemo siedzekesiko üya. Süko Hosea nunu vo Malaki tso.

Ketholeshü kesau nu rei kezapie morei chü kekrei pie ba. Kerieu leshüda diako liro Jisu kelhou dze thupie tuo. Süko Mathi nunu vo Johan ketso. Thedze leshüda puo ba mu süu üse Apostelko mhatho Mhakechüko isiya. Süsie-u liro u khristanmia ki kemhie di lhoulie morosuo shikecü dze leshüda mepfü e puo ba. Rommiako nunu vo Juda ketso. Thelatho liro siedzekesi leshüda puo mu süu Pesikeshü isidi kieya.

Puo thuo Bible ha kethumiako kekra ba hu zo shierei mu leshüda puo gei teicie kekra se di thuo zo shierei puoko pete keze nou puo nunu leshüda peteko thulie. Süko nu huoniehuo le kepesuo puo rei jü. Kethumia puo e mhaca puo nu thu mu kekrei-u e süu thakecü puo rei jü. Hau geinu sikelie Bible hau Ukepenuopfü thuo ha phra keshü zo.

U Bible hau rübei lhou kevor siedze mu themia

chükelie dze mu themia lhou kevor dze, tsiu thela tsatie themia e kerapuo vota te shi kecü dze silie. Leshüda hau puo keshü shü sekecü nu themia puo zho kevi dze rübei pushü mo derei puo kesuo dze rei thashü.

Uko leshüda hau nunu voketa dzeko silieya. Tsie teiu nu u kemerü keba rei leshüda hau geinu silie. Mu vorketuou la rei hau nunu silie isidi u kelhou nu tuo zhüya. Siedzekesimia bu pupie kezhü puoca kekra nu chü tsei votazhie. Mu die khapie keba kekra rei ngulie ba tazo.

Ukepenuopfü leshüda hau geinu uko ki pushüya. Leshüda hau geinu rübei Puo Nuo-u dze pushü mu puo nedo-u pie themiako ki pushü. Sünu kehou sedekelie mu zha sierkelie dze pushü. Süu thuo themia kehouporei kuo mu meca kemoko rei kuokelie ngu phre liezotuoü di pu tou shü.

Süu dze kepu nu Apostel Paul pukecü, "Ketholeshü Pete Ukepenuopfü kinu haphra par zo, mu süu-a kepetha la, mia tahi tarhoketuo la, mia chü peviketuo la mu mia ketsüpie ketho tsatie shülieketuo la rei sa idi mia dzevi la zo. Sidi Ukepenuopfü themia bu vi tseilie bu vi tseilie di mhattho kevi kheko chülie kesüthomia chülieya" (Timothi kenieu 3:16, 17). Süla süko Pete Ukepenuopfü thuo haphra keshü

zo, mu süu Ukepenuopfü ki nunu vor. Süu Ukepenuopfü die. Süla kedipuo u themia la vi shi peteko pesi tsei shüwate.

Ketholeshü ha ketho-u zo ükecü Khrista pushü. Themia kehoupuorei ketho-u rübei se puo kelalie kevi zo. (Johan 8:32; 17:17). Pitor pukecü hieko Ketholeshü nu thupie ketuoko rübei se puya. (Pitor kerieu 4:11). Süsie rei Pau pukecü uko dieu phrülie morosuo mu süu Ketholeshüko phrülie (Timothi kenieu 2:15; Johan 5:39). Uko bu mha huo die-u ba sa hie mu die süu nunu bie petsa rei hienu di pushü. (Pesikeshü 22:18, 19).

Bible hau kijü nu leshüda donu kezatho-u. No rei die süu zelie ro japie ntsü lie vi, morei no süu die pele mo liro nou pfhüu n gei vorta lievi morei mhanuü no süu ze di kemeü ta liro rüse-u n gei phir ta lievi. Süu phrülie, süu rhulie, süu khrielie tsiu süu diezelie ro no n thuo theja ngulie takecü si toulietuo - süu tsie kelhou teiu la nu rei mu vorketuo kijü-u la rei zo.

* * *

SABI - 2

UKEPENUOPFÜ MU PUO E CHÜKELIE (GOD AND HIS CREATION)

Bible sedekelie, sie tsenu Ukepenuopfü tei kijü chüshü. (Keriekitho 1:1). Keriekitho mhathoko kedipuo mhie di lhou vo teshi mu süko kedipuo geinu chülie shi peteko thu tsei piezhü. Kijüu chükelie sie khunuoko kelhou mu themia kelhou hau ki chie puo vorte shikecüko le mu si mo rei lievi, kijüu chü nhie Ukepenuopfü ba ükecü kelieketuo la le kecü meynie mo. Mha kekra nu chükelie dze uko siya mo. Derei chükelie pete Niepuu e chü phre. Derei keriekitho 1 mu 2 nu thedze peteko silieketuo la phrülie. Hau nu thedze ketho-u pie uko ki pushü jrei.

Themia kehouporei kikidi Ukepenuopfü pelelie morosuo shi süu puoca kekra nyi. Kerieu lhenu zho thuo Ukepenuopfü ba ükecü thashü. N thuo rei n khienmhoko meho shülie. Lhenu zhoko pete Ukepenuopfü thuo chüpie puo tha nu shü di lhou bakelie ngulieya. No n mhi pie se n Kepenuopfü ngulie kenjü, derei Puo chükeshü mhathoko lhou zieivi se ba zokecüko pelelie morosuo. A n melou ngulie kenjü, derei no n melou ba tou zokecü a si baya. A a bavü meho kesie ki, bavü kechüu ngulie kenjü, derei a pele toukecü süu themia huomia bu chülie zokecü peleya.

Ukepenuopfü e kijü chükeshü khru-u mu kerheiro-u zo.

Niepuu ziviko mehoshülie, teiko mu nuoranuomia yopuo penuokelie rei mehoshücie. Süko nunu kechachie kekuo kenyi puo tuo zo ükecü tha u kishüya. David pukecü, "Teiko Ukepenuopfü kekuo pesishüya; mu teibouu puo mhatho kemetsoko thashüya" (Chieliko 19:1).

Ukepenuopfü puo ba kekreamonyü Bible nu puo zo ükecü uko ki pushü. Bible e Ukepenuopfü rübei thuo tshupfü. Süu thuo pukeshü Puo-e Ruopfü puo. Puo-e kuothor Puo mha pete ngu baya mu si baya. Puo thesie ketso ketso rei tuo zotuo.

Ukepenuopfü jü ükecü puya kezhamia, sümia mha pete pelhou shü rei jü ükecükezhamia zo. Süu puoca liro miapuo e ki puo thashü di, ki süu miapuo e chümo ükecü kepu mhie zo, derei kehoupuo chü shierei süu ki puo ngulie ta zocü la ki süu kechümia nyi Ukepenuopfü kitsatie rei süu kemhie zo.

Kerheiro kenyi khieko pete teicie nyienyie lhou vor ketasie, mia puo e süko lhou rüdei la taya ükecü pulie vi me? A a thuo ngukelie, puotei cha ba zo moluoekcü puo a vo Cairo Museum mehokecü nu sünu tepfiko mu tefüko rei keba ngulie. Puoko teicie 5000 voketa ki kelhouko Tsiedo rei tepfiko mu tefüko süko mhie tou di lhou baya. Evolution

Theory nu pukeyü themia ha tepfiko nunu lhou mevi vorta üsi. Uko thie rei ngukelie tepfiko rübei mo zo di puoko rhei chü di lhoulie mu sia la taya zo. Themia kedipuo mhie ga? Puoko vikuokecü mu zha kuokecü nu rüaya me? Hau mhasikemo diezo.

Uko ketho-u mhasi pelelie mu theory süko pele ta suo. David e pucü, Themia kehoupuorei Ukepenuopfü jü ükecümia mhasikemomia zo (Chieliko 14:1).

Jakob-e pukeshü kemhie, mha pete japie ketsüu sü teigei keba Ukepenuopfüu zo. (Jakob 1:17). Johan pukeyü, "Ukepenuopfü e kijüu khriethor zo di puo Nuo pfüliu khashü zo" (Johan 3:16). Süla no tuo keshü metsei, Niepuu ba ükecü, Puo mhathoko puo theja pie u tsükeshüko mu puo ngukemezhe pie se themia gei keshüko le mo ta hicie Puo rhei sei ba ketho zo.

SABI - 3

MOSA THEZHO

(THE LAW OF MOSES)

Sietsenu zowe themia u tsei mu tso zo, derei dieze kemo geinu puo tetsu ta, sidi kerüüchü nunu puo whoopie chazou shüwa. (Keriekitho 2:3). Kenuotsa dzükepelhei khashü di themiau pekawa ta ketuo Ukepenuopfü e le leta. Noah mu puo kikruoko kelashü kekreamoü puo Jihova mHINGU ki miatho keba nguhecüa. (Keriekitho 6:7).

Süsie kenuotsa dzükepelhei sie Jihova-e Abraham kie di puo bu seyyie kezhapuo pesieshüketuo la kedalie. Puo se puo yieko Israelmia Igypt nu mia die chü ketuo nunu Mosa kedalie di puo bu puo themiako Igypt kijü nunu ze parlieketuo la kielie. Puoko nuolhou kekra mia die chü ketuo nu Ukepenuopfü kekhruhi se di puoko Sinai kijüthou gei vorlie. Sü nunu Ukepenuopfü e thezho puo pie puoko tsü mu thezho süu üse Mosa thezho üya (Tuokepra 19:20).

Thezho khakeshü touu liro thezho kerü khakeshü rhikeshüko liro themia kelhou ki keze di mha chüieketuo tsiu puo chükeshüu ze di lhoulieketuo ca nunu khashü.

Thezho hau khakeshü liro Israelmia la pekra di khashü ükecü rükralie morosuo. Süu Judakemoko la zieu

mhapuorei khashü mo. Derei kiüdi thezho hau khashü ga? Teicie kekra sie Apostel Paul pukecü, "Thezho-u kedipuo la ga siro? Puo yieu la pupiekehrü, süu vorkemokiko thezho kevarhuo la süu khakeshü zo. Mu süsü teigeidielieko bu kha thedonu dielie chüyakezhamia dzie nu keyiekeshü zo" (Galatiako 3:19). Thezho-u kiüdi khashü shi no tsie mehoshü phi? Süu khakeshü puo kekuo thela jü zoukecü silieketuo la, Dieca kekrepuo liro thezho kekrei kha la shü kemochi⁴ themia bu süu ze zo balieketuo la. Teicie kitsuo la ga? Puo tsiau tsü parlie kemochie. Tsia hau suopuo ga? Süu khrista-u zo. Paul-e Galatiako 3:29 nu pusa shükecü, "Tsiu nieko Khrista vie chükelie sie, thiedzü pupiekehrü tuoi, nieko Abraham yie, mu kayieko chülietuo". Hau nu sikelie thezho-u Khrista nunu puo thela chü zotekecü uko nguliete.

Khrista pukecü mha peteko chü tseishü kemochie kethushü keviyo rei morei thezho kcüge puo rei jü talielho zo. (Mathi 5:17, 18). Süsie rei puo pukecü, "Süsie puo uko üse, Mosa zho-u nu mu siedzekesiko leshü nu mu chieliko dze thupieketuoko; süko pete chü tseilie morosuoükehrü, a nieko ze keba nu nieko ki pukeshü a dieko hakoha zowe; sita" (Luk 24:44). Kepuu chütsei shüwate me? Puo krus gei goupie zhakecü ki puo e pu di sie 'Mha peteko tseite' isishü. Paul pusa shükecü, "Uko kekha ngukemvü die thukeshüko

vawate; sizomonyü puo krus geinu thezhü pie süko zhie pejüwate" (Kolosiko 2:14).

Uko Bible nu ngukelie Ukepenuopfü e thiedzü puo vapuo Mosa ki pushü vor, derei tsie we Puo Nuo Jisu Khrista ki nunu pushüwate, "Ukepenuopfü kerieki zowe kedoshühshü mu do neiünei chü di siedzekesiko bunu u puonuoko rüchü vor; mu tsiedo thela tsatieko we puo Nuo-u bu u rüchü tuote Puo puo Nuo süu kedapie mha peteko mho kenipuu chüwate, mu puo-a thiedzü puo bu mha peteko chühshü zo" (Ibriko 1:1, 2). Kijüu nu silie mo keba ki Ukepenuopfü e Khrista dze Mosa keba ki zo rei pushü. "Puo die pu tha zoluokechü nu, harie, kimhou zie kroikechü puo vor uko zepfülie; sükisü, harie, kimhou sünunu mhapuo pu vorkechü hamhie; Hauha a Nuo a khrieu, a nietho-u sü puo zo; nieko puo pfe rünyüliechie : si" (Mathi 17:5). Supuo ki nunu Ukepenuopfü puo pfe rünyülienu di pu ga? Mosa ki me? Süu Johan Baprist ki pu me? - Mo. Derei Jisu Khrista, Ukepenuopfü Nuou ki pushü.

Ibriko thukeshüu e mesa se zo di thapie kiekeshü dietsei diekho bou keweu morei leshü keweu e se vote mu Kesau kha la pie u tsühshü wate. (Ibriko 10). Uko Mosa zho u khro nu ba sa mote, derei Khrista u ngukemezhie u khro nu bate. (Johan 1:17). Uko bu khnuo dukhri pie rüsuo chünukecü cha keweu zho nu tuo sa mote - derei Khrista

thuo vapuo nunu mohor vü kewa thezho-u khru nu tuote (Ibriko 9).

Tsiedo zo rei themia kekra Mosa zho-u medzi nyü seya ba hurei thezho kerü khakeshüko la. Derei süu puoca puo rübei nyi di chü mu süu thezho kesa vikuokecüu kha la shüwate. Süu liro Khrista thezho keweü mia puorei kelalie kenjü te. Mhanuü süu u kelalie vi ü liro süu se ta lielho zo. Uko kiüdi Khrista zieu khawa nyü di ta la vo khunuo se ruotho chü kezha-u mengu ya ga?

Themia kehouporei Bible si nyü kemomia la vo Mosa thezho-u medzi nyü kezhamia zo. Themia kehouporei thezho kenienie se kerhie nyü kezhamia Ruopfü tsatie thetheü kechü mia zo. Mhakesimia thezho keweü khawa di Ukepenuopfü e chü kemesa pie u tsü la keshü tsie keba-u lielie di lhou baya. Ketholeshü phrü kevoko nu Sabbath zha-u rübei khawa ta kemosie kekrei thezho khakeshü thepfü pete thezho kesau nu kha la phre shü zo. Kekreilamonyü süko Ukepenuopfü di ketho-u mu süko bu u kekha se tuolie morosuo kecü la.

Mosa zho-u liro Israelmia la, derei Khrista-e thezho-u liro themia kehoupuo la rei diezekeliemia ze lievi. Khrista e themia pete bu vorlie di rülienu di kieya. Süla thezho-u rüdiliete.

* * *

SABI - 4

KHRISTA VOR KETUO

(THE COMING OF CHRIST)

(LUK 1-4; JOHAN 1; JOHAN 18 - 21)

Jisu Khrista-e sietsenu Ukepenuopfü zetuo. Süu Ukepenuopfü-e themia chükeshü geinu we ngu kemesa selie. "Sitse Ukepenuopfü pushü, uko u rhi nunu themia chülie khe, u kemehiei di; sidi süko bu dzükezha nu khuoko mho balie, teigei perako, perinuoko, kijüu mu kijü gei gou ketuo khunuo peteko mho baliechie" (Keriekitho 1:26).

Themia tetsu keta sie kerüü chü nu puo whuowa. Susie puo kelalie ketuo la puo la ruotho puo se morosuo ta. Sula uko phru kelie nu Khrista-e ruotho chushu. Tinyhu-u ki Ukepenuopfue pu di sie, "Siro a thenupfu nnie donu kengukemvu khashüwatuo, tsiu puo tsie mu n tsieko donu; puo n tsu pechutuo mu no puo phitsu pechutuo" (Kerieketho 3:15).

Niepuu-e Abraham ki die khakeshü puo tsia geinu kijü seyjie peteko theja ngulie tuou shü (Keriekitho 12:1-3). Khrista-e die hau chü tsei shü (Galatiako 3:26, 29). Die khakeshü hau pu mu pu la la vor tsiu nuolhou sie nuolhouko ki pu vor zhü zo. Ukepenuopfü puo die khakeshüko chü mo taya mo.

Siedzikesiko ki nu rei Khrista vor ketuo dze phshü. Isaya thuthe 53 hau kelakelieu vor ketuo dze thuhu. Uko Niepuu kelhou dze hau Ketholeshü keweu nu siedzikesiko leshü nunu phrülie vi. Khrista penuo kelie - puo nhicu chü kevor - puo mhatho - puo siakeshü - puo khrükewa mu puo rheilasiekelie hako pete ngulietuo. Ketholeshü keweu phrü kelie geinu Ethiopia kezhaui rei Khrista dze silie (Mhakechüko 8:29-40).

Uko Mathi 1:18 hau meho vo lie ro, die hako ngulieya "Jisu Khrista penuo kecü hamhie". Süla uko kedipuo mhie di Khrista kijü hanu penuo vor shi kecü thedze-u ngulie.

Kethoca huo :

1. Puo phousemia puo Maria geinu penuolie. (Mahti 1:23).
2. Puo za thopie Jisu chütuo. (Mathi 1:21).
3. Puo puo themiako kephuoma nunu kelalie tuo (Mathi 1:21).

Niepuu vor lie ketuo la mha kekrei huo ketho ca pu thushü di kie lie vi.

1. Johan-e puo mhozü vor pesishü. Puo Niepuu cha keseshü. (johan 1:6-15; Luk 7: 24-28).

2. Khrista-e Bethlehem nunu penuolie, derei Puo Nazereth nunu lhou zierlie. (LUK 2:1; Mathi 2:19).
3. Puo puo rei nhicümia kekreiko mhie di lhoulie. (Luk 3:51, 52).
4. Puo teicie ser mese ki mechü la mhatho chü sedelie (Luk 2:21-23).
5. Kekreimia bu rei puo mhie lie ketuo la puo thakie puo-e baptism chülie. (Mathi 3:13-17).
6. Puo Apostelko mia ker kenie kedalie (Mathi 10:24).
7. Puo thezho-u bie pejo tuou monyü süu bu chü tseilie (Mathi 5:17, 18).
8. Puo terhuo keruzhüu bu puo kedo. (Mark 1:12).
9. Puo kelhou chü pekrei shü (Luk 9:28).
10. Puo ungo mhatho kekra chüshü. (Johan 2:1; 11:1; Luk 8).
11. Puo dieviko se di pethashü. (Mathi 13:25; Luk 13)
12. Puo thuo puo ze-u puo ze cülie. (Mathi 26:47; Johan 18:2).

13. Kemidada die pie puo gei shü di puo kezopfhü.
(Luk 23; Johan 19).
14. Puo kephouma chü mo to zoshierei kijü nu
kephoumamiako la puo krus geinu sia. (Rommiako
5:6 - 8).
15. Puo khruwa mu süsie zha se sie puo rheilasielie
ta (Mathi 26:28); Johan 19:20).
16. Puo dieko pete kha tsei shü kewa sie teigei keba Puou
ki siete. (Mathi 28:19; Mark 16:15, 16; Mhakechüko
1).

Johan-e thükeshu, "Siro Ukepenuopfü kijüu khriethor
zo di puo Nuopfüliu khashü zo, kekreilamonyü themia
kehoupourei puo pelekeliu kau jüta mo di kechachie
kerhei ngulieketuo la" (Johan 3:16). Süla Niepuu puo
dieko kha pie baya mu Khrista vor ketuo mu puo kelhou
dzeko siedzikesiko pupie kezhüko chü tselie zo. Hako pete
thupie tuo, sidi uko bu süu pele mu theja ngulieketuo la.
(Johan 20: 30, 31).

Bible nunu pukeshü Khrista liro Alpha mu Omega
therieu mu thelau. Puo la pupie kezhü puo use kediko mho
kediu mu Niepuko mho Niepuu. (Pesikeshu 19: 11-16).
Themia lhou kevor ko donu puo kezhatho-u chü vorPuo

miau mia rei mo. Derei puo Ukepenuopfü Nuou zo (Mathi 17:5). Püo kijuu kelakelieu nu puo peteko mho Niepu zo.

SABI - 5

KEHOU PESIEKELIE (ESTABLISHMENT OF THE CHURCH)

Kehou ikecü e themia kropuo kie krei parkelie morei mhaca huo la kela krei khropie kelsa kieya. Kehou hau khrista nu pelekellie themiako mu puo kepetha tsiu puo medoko zekellie.

Teicie kekra kehous pesiekellie mhodzü Isaya, Joel mu Daniel siedzekesiko kehous pesielie ketuo dze pupie tuo, pesiekellie chü, kinhie pesielieta, mu süu puotei kiu nu pesielietuo shi mu pesiekellie puoca kedipuo shi, süko Isaya pushü, "Teisozha kenuotsa haitatuo Jihova kiu kijüthou-u pie kijüthou kerükrietho chüluo sidi kijükhru mho piesieshütuo; mu seyie pete kru puo vatuo, mu themia kekra vor di putuo; vorlie, uko Jihova kijüthou-u gei kho khe, Jakob kepenuopfü ki nu; puo bu puo zho pie u pethaliekettuo la mu u bu puo chako nu tuoliekettuo la. kekreilamonyü Zion nunu thezho-u partuo, mu Jihova dieu Jerusalem nunu

partuo" (Isaya 2:2, 3).

Joel thukeshü, "Vo kenuokenuo tsatie a a ruopfü rupie themia peteko gei shütuo; siro nieko nuonuo thenu rei thepfu rei siedzekesi putuo, nieko donu ketsako u mho silietuo, nieko donu khriesako ziemho ngutuo : Si ketho zotuo, sükisü a a ruopfü rupie a kituo thenu thepfu kheko gei shütuo" (Joel 2:28, 29). Süsie Daniel pucü, "Tisu kedi hako zhako nu teigei Ukepenuopfü u kedi puo pesieshütuo, süu mhakipuorei pekawa lielho; mu puo kedi pie kekreamia ki shü lielho, sirei süu kedi hako peteko bietsiephai mu pejüwatuo, tisu süu kechachie batatuo" (Daniel 2:44).

Siedzekesimia kekreiko thukeshü rei selie vi, derei Khrista tei ki Niepuu die khakeshüko kehou pesielie ketuo die khasü. Khrista pucü, "... no Pitor (puocha ketsie), mu a ketsie hau gei hanu a kehou chütuo; mu Hades kharuko puo penyü lielho zo" (Mathi 16:18). Puotei süu tou ki pesielie keta nie pezie rei nie nou nu le balie. Niepuu süu pie thiesie vor ketuo ca nunu khashü Pitor e Puo üse Ukepenuopfü Nuou zo üdi phrakelie sie, puo pukecü, "Sitse Jisu lasie puo üse, No Jona nuou no ruokuotho zo; kekreamonyü u chü zie medo nunu monyü teigei keba a Puo thuo ha pupie n pesi pengushü zokechü la" (Mathi 16:17). Puoe Pitor pukeshü u geinu puo kehou chütuoü shü.

Die phra keshüko kikecūko ga? Puo phra keshü nu puo üse Ukepenuopfü Nuou zo üdi phralie. Süla kehou-e Khrista geinu chülie süu Pitor geinu mo. Mu Pitor rei Khrista geinu kehou chütuoü shü. Khrista pucü, "A a kehou chütuo - süu themia thuo chü kelie kehou mo. Theza we themia thuo kiekelie za puo derei kehoue Khrista vie, süu puo za kieya.

Mark 9:1 nu puo pukecü, "Sizomonyü puo uko ki, A nieko ki pu tou shütuo, Haki ketha huomia Ukepenuopfü kedi kuo se di kevor ngu kemochie siata lielho zokechü doupuo tha". Haki Niepuu puo die khashü kediba la morei kehou sünie kemhie tou di phrashü. Puo pukeshü sütei ki kelhou mia lhou keba donu zo shierei Niepuu kedi morei kehou kekuo vor taketuo pushü. Süie di uko ki penuo vorta. Mu sütei ki kehou we pesielie moluo, derei kehou-u pesielieketuo teiu penuo selieta.

Uko Mhakechüko thuthe kenie-u phrü vo liro kehou pesiekelie ngulieya. Pentekost zhanhie Kemesa Ruopfü vorlie. kepeleko Kemesa Ruopfü nunu baptaiz chülie mu puoko miaramia die kekrekrekrekecü pukelie kekuo vor mu u ngo mhathoko chülieta. Süu Mark 9:1 nu thupie ketuo-u chü tseilie. Pitor pucü, "derei haha dze thiedzü Joel siedzekesiu bu pupie zhü; Puaa pukechü. Süsie puo Joel siedzekesiu pupie kezhü thuthe kenieu nu kemesa Ruopfü

nunu kekuo ngulieketuo mu kedi kekuo vor ketuo dze pupie mia kieta.

Süsie paul-e lbriko 12:28 nunu kedi puo pesielietuo mu kedi süu krütalie kenjü kecüdze pie pu. Kedi morei kehou süu thie rei tha zo mu kechachie tha sei zotuo. Süu Daniel 2:44 nu pupie kezhüu die tselie.

Süsie rei Isaya 2:2, 3 nu Pentekost zhanhie kehou-u pesielieketuo dze thupie kezhü-u die tselie. Thechüu Jerusalem nunu sedelie. Puotei liro 33A.D. mese ki vor. sütei ki kedi morei kehou-u pesielie. Dieliekeviu pie themia peteko ki pushü mu themia kehoppuorei pelekeliie kheko kehou nu sa lieliie vor (Mhakechüko 2:47). Derei Mathi 16:18 nu Niepuu kedipuo pu ga? Puo pukeshü Puo kehou pesielieketuo dze pie pushü. Süu tsiekrieu geinu pesielie. Tsiekrie süü Khrista zo (Korintiako kerieu 3:11).

Johan morei Pitor unie-e kehouu pesieshü mo; derei Khrista rübei zo. Kehou kekrei pesieshülienukecü kehou kekrei kekuo Ukepenuopfü ki nunu puorei ngulie mo. Puo siedziko bu cha puo rübei pfhülie ketuo - cha süu Puo kedi zo.

Themia thuo chükeliie kehou kekra baya derei süko kemethuo phre zo. Khrista kehou ketho-u. Puo süu tsüu (Kolosiko 1:18). Puo süu Kelakeliie. (Efesako 5:23). Puo süu mvüdzeu (Korintiako kekrieu 3:11). Süu puo za dzieya

(Rommiako 16:16) mu süu la Puo khunhie puo la vortuo (Efesako 5:27).

* * *

SABI - 6

U KEHOU DZE VATHSAKELIE (DEFINING THE CHURCH)

U kehou dze ha pu chie sie liro, Niepuu kehou ükecü kedipuo ga? isi di ketso sie taya. Süu ketsokecü kevi puo mu Kehtoleshü se di kelashülie ketuo puotei kevi puo.

Kehou ca kedipuo shi süu pu keta mhodzü kehou kemo dze meho rei shü khe. Themia kekra kehou kedipuo shi si kebvü se tuoya, kekreilamonyü puoko kele-u monhie isidi tuoyakezha la.

Niepuu kehou hau Catholic mo, Judako rei mo morei protestantko rei mo süu tse kinu rei tuo mo tisu uthuo chü kedoju kelie geinu rei pesishülie mo zo. Süu denomination morei krotho puo rei mo. Süu vo kehou ketuo chü rei mo morei ki chüpie keba rei mo. Süu politic kese tsatie mo morei keze krotho kechü mhatho rei mo. Kekreilamoü hako si kekrükelie la tsiedo chattha kekrü di u la krei phrete tsiu u thuo u kesekeba cha-u bu vi kehielietuoü di pfhü phre tuote. süko Ukepenuopfü medo nunu mo.

Mhanuü kehou-e süko puorei moü liro süsie kehou kedipuo ta tuo ga? Süu la uko puoca-u pfhü toulie nyü ba. Church (kehou) puoca hau Grikmia die nünü se parlie 'Ekklesia' suü ca liro 'kie sie kepar' isi. Church isidi kiekellie hau kezei kediu nunu kie ze sie par kezie kediu nu shükeliemia (Kolosiko 1:13, 14). Dieca kekrei puo liro kehou hau themia kehoppuorei Khrista dieliekevi dieze chüketamia tsiu uko voketa u kephoumako nunu kelalie ketako. (Mhakechüko 2:38, 47).

Bible nu puoca nyi di mha süu geinu kie pie kehou nu khashü. Süru pukellie khube lieu bu chükhieketuo la mia ketse kralie morokesuo pushü. Süu kijüu nu kediko pete pekiellie di puoko kielie. Sünu tekuoko bu kemichie-kejüa balie kevi pushü. Yasapfü bu yasau vorketuo pffe tha morokesuo - Khrista pushü. Süu üse Ukepenuopfü kecha ki ütuo, Niepuu thuo ki süu chükellie zo. Sünunü sikellie Ukepenuopfü kikru nu bakellie - sünu Ukepenuopfü bu Puou chü Khrista bu u kekhrie dzürieu chü mu uko peteko bu Khrista nu prüü üpfü tsüphrü kochü di lhou tuo. Süu üse Khrista mo-u, Khrista ze di lhou tuo mu Khrista e tsüu zokecü la. Hauha kehou Niepuu kehou ca vathsa shü liro vikuotuo; Nie pezie rei hako mehollie :

1. Siedzekesi die nunu pushü (Daniel 2:44).

2. Khrista thuo puo die pu phrashü (Mathi 16:18).
3. Kekuo se di vortuo (Joel 2:28; Mhakechüko 1:8).
4. Süu Pentekost zhanhie pesieshü (Mhakechüko 2).
5. Puotei liro A.D. 33 tei ki (Mhakechüko 2).
6. Thechüu liro Jerusalem nunu (Luk 24:49, Mhakechüko 2).
7. Süu Khrista za rübei dzie tuo (I Korintiako 12:27; Rommiako 16:16).
8. Süu tsiekrieu gei chülie - Khrista (Mathi 16:18).
9. Süu thezie - thuo khrülie - (Mhakechüko 20:28).
10. Khrista e u tsüu (Kolosiko 1:18).
11. Puo u kelakelieu (Efesako 5:23).
12. Diezekeliemia sünu salie mu sisi sie puoko kelalie ta. (Mhakechüko 2:47).
13. Süu mhatho liro dieliekevi pupie petha mu kejü ketsopfüko khruohi keshü (Mathi 16:15; Jakob 1:27).
14. Deobado zha therie metsi Ukepenuopfü rüsuo chütuo (Mhakechüko 20:7).

15. Mia puopuo khristanmia üdi kiekelie (Mhakechüko 11:26).
16. Süu headquarter liro teigei (Mhakechüko 1:10-12).
17. Süu chatha liro u Bible (Pitor kerieu 4:11; Jakob 1:25).
18. Süu kehou phichüko mu Dikonko mu Prosarko, kepethako tsiu Ukepenuopfü die medzi keta tsüphrüko thuo hupfü tuo (Tlmothi kerieu 3; Tita 1).
19. Süu pekawalie kenjü zo (Ibriko 12:28).
20. Süu la khunhie puo Niepuu la tsur tuo (Efesako 5:27).
21. Kehou puo zo (Efesako 4:4).
22. Kehou tsüphrüko üse Khristan üdi kieya (Pitor kerieu 4:16).

Niepuu kijü hau nu vo di mhasi donu kehou lieyakeghako donu kezhatou. Süu mha kezhatou-u kese shülieya. Süu mhatho we rüü se. Süu kelakelieu mo derei themja kehoupuo rei kelalieketuo la sünu tsüphrü chülie morosuo. süu puo rübei zo.

U kehou e meynie mo kekreilamoü süu ketho-u rübei la pu kie mu pfhütuo kezha la. Kehou-u pechü penyü shüya kekreilamonyü süu kerüzhüko mu ketijü nanyüko pete ze kemeü tuo kezha la. Sumia khristanmia chülie te shi sümia kijü nu theja kepfütho zo kekreilamonyü süko kijü hau nu rübei u siedze nyi monyü vor ketaou kechachie kerhei-u nu rei siedze nyilie zotuohecü la.

Hauha Niepuu kehou.

* * *

SABI - 7

KEHOU SEDEKELIE

(CHURCH ORGANISATION)

Uko Kehou sedekelie n sorkari dze phrü tou vo tuoü ro, uko Bible medzilie morosuo. Derei kehou kekreikrei kebako se di thakie chü suo.

Kerieu, Khrista e kehou pesieshü ükecü uko silie morosuo ba. Süu la Puo e kehou chükeshüu isiya. Süu Nipuu mu u tsüu zo. Paul pukecü, "Siro Puo-e themo, süsusü puo kehou, puo-a süu tsüu zo, puo sietsenu ketuo-u, kesiamia donunu penuolie kerieu, kekreilamonyü, puo bu mha peteko nu kezhattho-u chüketruo la" (Kolosiko 1:18).

Süla hau geinu si toukelie Bible nu kehou hau kijü nu u tsü jü etase rei jü, Bishop rei jü morei kekrei puorei jü. Krüta-u liro Niepuu themiako bu puoko chathakeshüu zo.

Kenieu, Khrista e kehou tsüu zo, mu puo tsie teigei bate. Süla kehou headquarter liro kehouchü shierei teigei nu bata zo. Dieca kekrei nu Niepuu kehou liro kijü nu headquarter ba mo. Süu theidzü nu rei ba vor mo zo. Süu thie rei ba mo mu thiesie tsa rei balie lho zo.

Seu, kehou puo rübei zo, derei sünu kehou tsüphrüko kekra chüpie ba Khrista pukecü, "Puo kehou chütuo" (Mathi 16:18). Puo pukeshüu liro tei mu kijü pete la pushü. Derei apostel Paul e Khrista kehouko üdi kielie (Rommiako 16:16). Sünu kehou tsüphrüko u thuo uthetsera ba di kehou puo geinu chükelie se pu tuo.

Diau, kehou tsüphrümia puopuo bu puo kekha se ba mo. Süuca kehou tsüphrü miapuo e kekrei tsüphrü meho mu pele di chü ketuo la mo, kehou tsüphrü miapuo e puo thuo puo la tsei zo. Tsüphrü miapuo e kehou tsüphrüko ze di mhatho chülie vi, derei huoniehüo kemvü chülie kenjü. Tsüphrü miapuo e puo la tsei, süla u thuo u mezalie vi.

Pengou-u, kehou tsüphrü mia puopuo bu puo kehou pichüu morei kuo kepfhe balie morosuo. Puoko bu kekua

se ta suo, derei chathakeshü miapuo chülie morosuo, u kuoko va chütuo (Mhakechüko 20:28). Kehtoleshü kesau nu süko theza kekrekrei cü nunu kielieya. Sükosü, kehou kepfhemiako, kehou krütako ukuo kepfheko, presbytorko mu miamhomehokezhako hakoha. puoko mhatho dzeko Timothi kerieu 3 mu Tita 1 nunu thupie tuo. Mhanuü kehou tsüphrüko kehou kepfheko chülie s mota liro puoko bu khristanmia zho nunu ba zolie puoko donu kehou kepfheu par sülie kemochie. Kehou kepfhemia thepfumia rübei chülie ro vi.

Sorou-u, u thuo u kehou nu Dikonko kedalie morosuo. Puoko kehou kepfheko khro nunu mha chütuo. Puoko kehou kepfhe-u chüvo tsolie liekelhoko pete chütuo, puoko liro kekhruohiu morei kituomia mhatho puo. Kehou kepfheko mu dikonko pete rei meye se. Themia pete bu dikon chü ta liekenjü. Puoko zho dze Timothi kerieu 3 nu thupie zhü.

Thenyieu, kehou nu pupie pethayakezhamia balie vi, Evangelistko kepethako mu kehoumia rübei za nunu rei balie vi. Puoko la merie ba mo zoshierei, puoko liethoko sü ba phre. Kehou sedekelie hau re mo mu süu bu mharhü sei balie morosuo.

Thie kijü nanyü se kebako kehou sorkari kekrekrei rhi nunu se keba ngulieya. Puoko kekra tsa Bible medzi di Kijü

chülieya mo. Süko 'clergy' mu 'laity' isi kecü rhi nu ta baya. Catholicism nu Pope-e puo tsüu mu kekreamia krütako kekra puo khro nu kam chü tuoya. Protestantism. nu kehou kepfheko ketageko mu kemeyie kekreamia kezhamia rei tuoya. Uko Bible nu kehou dze phrü vo khe mu süu sedekelie-u medzilie khe. Themia thuo chü kelie sü themia bu puoko thsetuo mu sidi whuo watuo. Niepuu chanu mha sükemhie kecüko ngu u neiya mo, derei Khrista rübei meho di ta zhuya, kekreamoü Khrista e u tsüu mu Ruopfü ktsatie krüta-u zo. Cha kemezhüu s puotei kehoupuo nu zo shierei thalie tuo.

* * *

SABI - 8

KEHOU MHATHO (THE WORK OF THE CHURCH)

Kehou mhatho kedipuo ga ? Süu mhatho is mhaca huo nyi mecie. Süu mhaca huo merie morei kam chülieketuo ba mecie. Kehou mhatho liro thelhitheü ohü di vo nha khrü mha ze kecü-u mo. Süu mia zha khrülie di die pupie miakie mu ketsekecüü rei mo. Kehou mhatho liro leshüki nu vo leshü kephrüko ze kecakecü mhie rei mo. Mha hako rei meyie se derei süko Niepuu mo-u la mhathoko mo. Derei kehou la mhatho chülie morosuo.

pete mho kehou mhatho hau mhathoko donu kezatho-u. Süu geinu teigei keba Ukepenuopfü thselieya. Niepuu kehou-u bu kemesa mhathoko kedipuo chünushü shi süu chülie zotuo - süu chü mota tse puo medo-u nu tuo motaya.

Kehou mhatho kezapie kenie chüpie ba. Kerieu, ka keta Ruopfüko kelalieketuo la dieliekevi se pupie mia kietuo. Kenieu, kejü ketsopfümia khruohilie tuo.

Kehou mhatho kerieu dieliekevi pupie se kielie ketuo-u la meho shükhe. Khrista puo thuo die khashu "Siro puo uko ki, Nieko kijü pete nu vo i dieliekeviu pupie themia pete kieshüliechie. Themia kehoupuorei pelelie di baptaiz chülie ro kelakelie ngulietuo; derei themia kehoupuorei pelekemo-u kejo puo gei pfütuo" (Mark 16 : 15. 16). Mathi leshü nu thu pie keba, " Süla nieko tuo vo di themia neiüko pete bu a siedzi chülie, siro puou mu Nuou mu Kemesa Ruopfü za nunu süko baptaiz chüshülie" (Mathi 28:19). Süla mha hako kehou mhatho kezathoko zo - süu - VOLIE. Uko kijü pete nu volie morosuo - Seyie pete nu - themia peteko ki - Jisu khrista dieliekeviu se pupie kielie - sitse ruopfüko kelalietuo.

Niepuu uko bu kedipuo kemhienu shü ga ? Uko bu latakeeü pu mo, derei puo uko bu - volie - sishü wate. Puo dieliekevi dze pupie mia kie hienukecü thedo rhüpie u

tsüshü mo - derei puo uko bu dieliekevi-u pupie mia kielienshü. Uko uthuo ukele-u pie se petha lielho - themia thuo chükelie kepetha do nu pu lielho derei dieliekeviu rübei zotuo. Uko mha hakoha geinu pupie kielie vi - leshü dielieko - thedze leshüko - dieyie se kevor nunu - Radio nunu - T.v. nunu morei mhaca kekrekreiekcü nunu rei - süko peteko nu rei unou mesa se di dieliekeviu pushülie. Paul-e Timothi kenieu 4:2 nu pukecü. Uko die-u se pupie mia kietuo - kedipuo pupie kienu ga ? süu Ukepenuopfü die rübei se pupie kielie nu shüwate.

Themia kehouporei kehou mhatho kechü nu mhatho kevi chülie - dieliekevi pupie kiekelie ki mia nou-u teshülie di puoko ruopfüko kelalie morosuo. Süla uko dieliekeviu pupie mia kieya. Uko süu chülieya liro u ruopfü rei kelalietuo, tsiu kekreamia ruopfü rei sa kelalietuo. Mha hau khristanmia peteko mhatho we.

Kehou mhatho la kechü hau nunu khapfü lielho. Themia kehoppuo burei die therieu chü kesieso votuo. Kehou-e ketsopfümia khruohilieketuo la thaya kekreamonyü Niepuu kijü hanu keba ki puo mha kejumia mu ketsopfümia khruohi sei tuoyakezha la. Mhanuü we keju ketsopfüma morei kekreamia la mhale mo liro we khrista Ruopfü u gei tuo mo. (Rommiako 8:9).

Kekreimia khruohilieketo-u liro, kemezhie ketho chü ketuomia mu u kelhou tsei kemomia khruohilie morosuo. (Timothi kerieu 5). Si mo liro u tei pete nu vo mhathokemomia, morei puo miavi kejümia khruohi tuota lie vi. Huomia kehousa za nunu puo thuo puo kitsa mha kevi chü ba üdi kedora tuoya. Kehou-e khruohi liekevi kekuo ba sekecü mhie di süko si mo di khruohi baya. Mhanuü chülie vi liro merüketuomia la puoko va chüshülie - methuo ketuomia la pfhe pie puo whe pele shülie - ki kejümia la puoko ze vorlie. Kechü kenyümia thekelie, tsiu kejümia puoca, ki kejümia mu ketsamia vaphi shülie. Jakob pucü. "Puo krü kejümia mu thenu samimia mezhie rükrayakezha mu kijü hau nunu puo thuo puo perhu mo se bakeliemia, sümia nanyü Ukepenuopfü u Puou mhodzüunu mesa mu rhu mo balieyakezha zo" (Jakob 1:27).

Themia kehouporei u thuo mia puopuo u mese-u chülie di u kikru la mu puo thuo puo la mha kevitho-u le perielie. Süsie kehousa la kedipuo tsopfhü ta shi khapi kehousa khruohilie (Timothi kerieu 5:8). Huomia pucü, themia kehouporei puo merü keba chie, sei kebachie morei mha mengu keba chie, puo Ruopfü kitsatie puo nounyü lietho. Hau ketho. Uko uchü uphou la mhalelie zhü drei Ruopfü kitsatie la mhale kuolie morosuo.

Niepuu themia peteko bu rei kelelalie nyü baya ükecü rükralie. Puo themia kehoupuoburei kata nyü mo, derei peteko bu unou kedilie di kelalie nyüya. Derei themia kehoupuorei puo dieliekevi dze rünyülie mü süü diezelie ketasie puo kelalie kevi rübei zo. Süu dieliekevi se pupie kiekelie gei nunu lievi -morei puo mha jü keba ki vor khrohilie kecü gei nunu lievi - süu thuo ketho-u cha thashü ya. Hauha üse kehoupu mhathe üya.

SABI - 9

THEZA

(THE NAME)

U thuo theza thopie kie ketuo ha meyie se. Süu geinu puo silieya. Theza-u thuo supuo shi pushü ya. Mhanya kekra rei company za se phrü mu thushü. Mha pete theza-u thuo süu 'suo' morei 'vi' isidi silie taya. Sükemhie Ruopfü kitsa rei zo. Süla theza-u la mha huo nu meyie se. Bible nu pukeshü, "Sizomonyü puo geinu zo kemosie kelakelie kekrei jü zo; kekreilamonyü u bu u kelalie morosuoükechü tei khro themia donu theza kekrei puorei khashü mokechüla. Sita" (Mhakechüko 4:12).

Theza-u meye üdi sikelie ki, ketsoketuo-u liro uko kedipuo za se kietuo ga ? Mhanuü uko khrista vie ta liro Bible nu pukeshü Ukepenuopfü nuonuoko liro mesa, chü kemesapfhülie, kemesamia chülie isi. Dereitheza-u kedipuo se ta morei puo za-u kedipuo se di hako kielietuo ga? Ukepenuopfü die nu rei la meho vo khie nu century theriekiko kedipuo se di kieya shi süko rei meho khie. Uko "Sidi unie chiete puo mese sünu kehovu ze kehovu ba zolie di themia kekrapethalie, sükisü Antiok nu keba pethakelieko üse Khristan kie rie sieta" (Mhakechüko 11:26). Tsie teiu nu süko kedipuo mhie kietuo ta ga? - Khristanko. Khristanko rübei zo me uko khristanko kiekelie ki mha huo nyi me - Mo. Puoko khristanko rübei se kie zo. Siro thie Niepuu themiako kedipuo mhie tou ta ga? - Khristanko. Mhanuü uko Khrista phi sie-u nu tuoya liro uko rei khristanko phre ta zo - Süuca 'Khrista - mhie'.

Pitor pukecü, "Derei themia kehoupuorei Khristan chüyakezha la kemezhiyekhü ngulie liro, puo bu süla menga hieü theza süu la puo bu Ukepenuopfü tshe zoliechie" (Pitor kerieu 4:16). Pitor-e supuo la pu tha ga? puo pukeshü ro themia kehoupuoburei khrista za se kiekelieko la pushü. Khristan chüietako la pushü - puo pu sa shükecü khrista za kie ketuo menga tahienu di puoko ki pushü, sikecümonyü süu la Ukepenuopfü ths mu zapuzayie chülienushü zo. Süla

uko Khrsitan theza liepie u vie chülieketa la we rei unei di Niepuu thse mu puo zapuzayie chülie zhü.

Puotei puo nu Kolosiko 3:17 nu paul e pukecü, "Sizomonyu nie die nu rei mu nie mhathoko nu rei nie mha kehoupuo kechü nu rei Niepuu Jisu za nunu mha süko peteko chüliechie". Themia kehoupuorei puo za se di dziele kemochie kikidi, puo üse Niepuu za nunu mha pete chülie viütuo ga? Themia kekra uthuo u za se dziele di Niepuu lie chü tuoü di u tei ketsi se tuoya - süko themia thuo chükelie theza se kieya. Thiemiako Niepuu za se di Khristan kiekeliu geinu puo thuo puo la mha kerükrü kekra khapie balie nyü tuoya. Puo thuo puo üse Catholic khristanmia puo isiya, morei Baptist khristanmia, presbyterian khristanmia puo isi tuoya. Derei uko Niepuu Khristan rübei se kieketuo puo nei. Kiüdi ga? Dielekevi die rünyükelie geinu mu sidi Niepuu kehoo nu tsüphrü miapuo chülie keta la. Mhanüu no khristan miapuo sie rei mha kekrei ba salie liro nu khristan ketho mo. Mhanüu no mha kehoupuo nu rei khristanmia mhathoko vo tsolie mo di tuo liro süu rei no khristan ketho mo. Niepuu puo nei kecü-u liro uko bu puo vie chülie nyüya, kekreimia lie chülienu mo. Uko khristan rübei chülie khe.

Khristanko kro nu baketa la, süu ca kehoomia puo

chülieketa la - kehou kedipuo za se dzielietuo ga? ketsokecü huo uko meho vo khe. Süu supuo nie, die phrashü ga? Süu supuo nie pesieshü ga? Süu tsüu supuo ga ? Süu la kelakelieu supuo ga? Süu khrülieketuo la supuo zie pekru shü ga? Süu la supuo la tsur tuo ga? Mathi 16:18; Mhakechüko 2; Kolosiko 1:18; Efesako 5:23; Mhakechüko, 20:28; Efesako 5:25 ha nunu ngukelie khrista thuo hako ketsokecü kelashülie tuo. Süla kehou liro khrista za rübei dzielie tuo. Süu si kebvü ketuo ba mo.

Rommiako 16:16 nu paul pukecü, "Khrista kehou kheko pete nieko kelushü ho". Hau denomination kehou puo ükecü le tahie. Uko Bible phrü vo liro apostel-e korintiako ki khrista kehou Thesalonía nu Khrista kehou isidi thupie ketuo ngulietuo. Süsütuoí puo Rom nunu leshü thu se kehou ketsü nu pukecü, khrista kehouko pete morei Rom nu keba u kezeko khrista kehou peteko ki kelushü ho.

Huomia üse Asia nu kehou thenyieko pesikeshü 1:3 -, süko denomination thenyieko mo me ? isidi puya. Hako puoca Niepuu kehouko kekra bakecü la. Ketho putuoü ro Niepu kehou kekra pesieshü mo derei puo puo rübei pesieshü kezha zo - mu cha puo rübei - mu puo kehou liro puo za dzielie morosuo. Tsie puo za dzie kemoko pete puo kehou mo, morei puo vie mo. Puo za dzielie mo liro

kedipuo mhi Niepuu vie chülie tuo ga?

Khrista e uko bu mia puopuo khristanmia chülie nyüya mu tsüphrü peteko khrista kehou chülie nyüya. No rei khristanmia zo mo? No rei Niepuu kehou nu tsüphrümia puo zo mo ? Mhanü si mo liro no kikidi Ukepenuopüu thezielie ta mu puo dieko pele balie tuo ga ? Mhanü no hau le re se bata ü mha ro - N siedze kedipuo nyi ga ? Ketholeshü keze-u thuo ketho-u kiu shi n thuo pepi toulicie.

* * *

SABI - 10

KHRISTA DIELIEKEVI

THE GOSPEL OF CHRIST

Dieliekevi puoca liro thedze kevi morei Jisu Khrista dze u kenei dielie (Rommiako 10:15). Khrista e khakeshüu mu themia kehouporei puo pelekeli keho mu süu diezekeli keho pete kelalieketu kekuo kebau. Apostel paul pucü, "Kekreilamonyü a-a dieliekevi tsatie wemengaya mo : Süsü Judako la rei süsie Grikko la rei sa, idi kehouporei pelekeli keho kelalieketu Ukepenuopfü kekuo-u zokechü la" (Rommiaka 1:16)

Apostel Paul e dieliekevi kekrei la menuolienu di pushü, "Khrista kinu kepar ngukemezhiu la nieko kiekeliu, nieko rükrie hathede chü di puo therhie dieliekevi kekrei tsatie votazhükechü, a ngo zo; süsü üse dieliekevi kekrei ükechü rei pulie kenjü : themia huomia nieko keyhukezhie di Khrista dieliekeviu pu pesuo nyüakezha zo. Derei hie kehoupuo shierei, morei teigei nu ketsur teigei dieliemia zo shierei, hie tsiedzü nieko ki pu petha tuoyakezhau kemo dieliekevi kekrei se nieko pethaya liro, süu bu keviu chü kenyü. Hieko thiedzü nieko ki kepu kemhie a tsie rei sükemhie pu laya : themia kehoupuorei nieko thiedzü ngukeliu kemo dieliekevi kekrei pupie nieko pethaya ro, puo bu keviu chü kenyü "(Galatiako 1:6-9). Uko donu kediekreikecü kekra baya, süsü huomia üse dieliekevi "Kepele rübei" isiya, huomia lasie, 'Kehou kekra' la zo siya, Huo liro 'n thuo n kenelu rüsuolie' ikecü dieliekevi baya, Ngukemezhiu' dieliekevi; 'Dzü kegepie va mu lapie va' dieliekevi hakemie di kekra baya. Derei dieliekevi hako peteko kekrü phre zo Dieliekevi kethou e puo rubei. Süsü Khrista dieliekevi (Mark 16:15,16).

Apostel Paul-e uko ki khunhie puo Niepuu la vortuo tsiu themia kehoupuo bu rei puo dieliekevi diezeliemoko pete gei puo kheputuou shü. Puo pucü, "Siro Niepu Jisu

Khrista thuo Ukepenuopfü siyakemoko mu u Niepu Jisu dieliekeviu dieze chüyakemoko gei puo kheputuoü di mi tu zokeba nunu puo kekuo puo dieleieko ze sa di teigei nu mia mhingu chü zo tsurketuo ki, mia tsiedo nieko pechü-penyü-kezhako pechü laketuo mu nieko tsie kemezhie kezhako bu rei hie ze rüleitaketuo Ukepenuopfü mhodzünü zowe mezhü zo" (Thesaloniko kenieu 1:6-8). Derei suopuonie dieliekeviu diezalie vituo ga? Süu tsie uko pfhü parlietuo.

Kerieu, uko keze dieliekevi ketho-u meho vo khe süko liro Jisu Khrista e siashtë khruwa mu rheilasiekeli. "Siro a zenuoko, a thiedzü dieliekevi pushü nieko ke, mu nieko rei süu zelie, mu nieko tsie rei sünu tha zokechüu tha lashü nieko kietuoüzhü, Nieko kemethuo nu peleta zo kemosie nieko a thiedzü pupie nieko kiekeshü dieu theze tsa se balie liro, dieliekevi süu la nieko kela reiliete. Kekreilamonyü a rei thiedzü ngukelie kepetha die kezha süu a thiedzü khapie nieko tsüwaketa la. Süüsü thiedzü Ketholeshü a pedzü pupie kezhü tuoi Khrista u kephoumako la sia; sidi mia bu puo khruwata; Siro Ketholeshü pedzü pupie kezhü tuoi zha se nhie puo bu rheilasi" (Korintiako kerieu 15: 1-4). Mheta pete rei hako nunu nguphrelietuo. Hauha khristanmia mvüdzeu zo. Kehou mu setse nu mvüdzeu kehoui puorei we hau peleülie morosuo

Kenieu, dieliekevi dze khakeshüko zeli morosuo. Bible thuo uko ki pethakeshü themia kehouporei ketho-u rünyülie morosuo "Süsü tuoi kepetha dieu kerünyü nunu kepele parya, mu kepetha die kerünyü sünu Khrista die nunu parya" (Rommiako 10:17). Hau nu pukeshü tuoi kerünyü geinu pelelie morosuo, morei kepele balie morosuo. "Siro kepele se mo di puo nei-chülie kenjü zo; kekreilamonyü Ukepenuopfü ki kevormia puo ba zokechü mu puo mha methuo pie puo pfüakezehako tsüyakezhau zöükechü pele morosuo" (Ibriko 11 : 6). Themia kehouporei pelekeli sie puo kephouma chüketuo nunu khawa di unoukedilie morosuo. Sidi kephouma chüla sahie. Khrista pucü. "A nieko ki pushütuo, si mo; derei nieko nieko nou kedilie kemosie nieko rei sükosü mhiei ka phretatuo" (Luk 13 : 3). Süsie rej. "Ukepenuopfü themia mhasikemo teikiko ngu rei ngukemo mhie di khawate; drei tsie we puo themia kehourapuo tuoyakezhamia zo shierei u nunu kedilienu di pushüwate" (Mhakechüko 17:30). Süsie kedipuo ba sa ga? Jisu Khrista üse Ukepenuopfü Nuou ükecü pu phrakeli chülie morosuo. Khrista pucü. "Süla themia kehouporei themia kengu ki a za pie pu liro a rei teigei keba A puo kengu ki puo za pie putuo" (Mathi 10 : 32). Ethiopiau dze Mhakechüko 8 nunu pukeshü Puo Jisu Khrista üse Ukepenuopfü Nuou zo ükecü pelelie mu süsie Filip-e puo

pie baptaiz chü mhai shüwate, (Mhakechüko 8:37,38).

Die khakeshü thelau liro baptism. Pitor-e Pentekost zha nhie pukeshü, "Nieko puo bu nieko kephouma kelalashü nieko tsüketuo la nieko nieko nou kedi phrelie di Jisu Khista za nunu baptaiz chüliechie; silie liro nieko Kemesa Ruopfü mhaphruou ngulietuo" (Mhakechüko 2 : 28). Khrista pucü, "Themia kehouporei pelelie di baptaiz chülie ro kelakelie ngulietuo; derei themia kehouporei pelekemou kejo puo gei pfütuo (Mark 16:16).

Die khakeshüu zekelie geinu, themia kehouporei Khrista dieliekeviu diezelié - siro kelakelie ngulietuo-mu sidi sie. Puo kehou nu salietuo - (Mhakechüko 2 : 47). Derei themia huomia we die hau le kedodou rel ya mo. Uko kelakelie mharhüu le di u dzüzei taya. Süla uko thuo mhahuo le sie parlie di thulieta. Niepuu mha hau la puo neikemo chüwa. Kelalieketuo cha puo rübei ba mu cha süu Khrista e puo die khakeshü zo. (Johan 4 : 16; Jakob 1 : 22)

Seu, dieliekevi pupie kezhü, nko voketa kephoumako nunu kelakelie ngulie (Mhakechüko 2:38) Kemesa Ruopfü methuo khapie tsükeshü (Mhakechüko 2 : 38; 3 : 19). Niepuu kerüsuo tei kevi ngukelie (Johan 4 : 23, 24) Khrista nu Ruopfü mhatho thejav ngulietuo (Eesako 1 : 3). Mhanüü we kesiatie nu rei puo pele tuoya ro, Kechachie kelhou

ngulietuo (Pesikeshü 2 : 10; Mathi 25 : 46). Derei themia kehouporei dieze chü mo mu kepele jü puo gei mhapuorei mo.

Huaha Khrista dieliekeviu. Themia kehouporei die khakeshüu peleile, lie mu dieze chülie liro die khapie kebau ngulie zotuo.

Themia kehouporei puo die khakeshüu dieze chükeliemia tsiu rünyülie di se bakeliemia Niepuu khrie mu ngumezhie tuoya, Puo e themia kehouporei vurnu puo diezeüenu di kietha zo. Süu chüüzeliaketuo la Niepuu methuo khashütuöketuou sü tsietei hau nu mia puopuo mesete.

SABI - 11

RUNYÜKELIE

HEARING

Mhanuü miapuo e kemiada dze rünyülie ro, puo süu ketho ü lie vi me? Süu kelashü tuoü ro ketho u - MO - isituo. Nanyü kitsatie rei mha hau kemhie touzo. No mha kekra rünyü mu silie vi, derei süko pete Ukepenuopfü die nu ba möro, süko kemethuo phire zo. No kekrü kecü

pelekellie la, kechachie kelhou nu ka tatuo

Themia kehoupoburei, ketho-u silienyü siei tuozolie. Mha kekruü kecü ko ngupie ketho mhie idi ngulie vi, drei süko n kela lielho. No mha kehoupourei chü nyü tuolie vi, derei süko ketho-u bu n chathalie moro n mhathoko pete rei n kemevi ngu lielho. Siro ketho-u kedipuo ga? Khrista pukecü, "No ketho-u nunu uko chü kemesalie; n die-a ketho-u zo" (Johan 17 : 17). Süla Ukepenuopfü-e kepuko pete ketho phre zo mu khrista pucü, "siro nieko ketho-u silietuo, mu ketho süu thuo nieko khashüwatatuo" (Johan 8 : 32).

No themia kepu pfhe rünyühie, derei Ukepenuopfü die, khrista die mu ketholeshü ko ie rünyülicie. Niepuu pucü, " Hauha a Nuo a khrieu, a neitho-u sü puo zo; nieko puo pfe rünyülicie" (Mathi 17:5). Süsie rei uko phrü kelie, "Ukepenuopfü kerieki zowe kedoshühüi mu do neiünei chü di siedzekesiko bunu puonuoko rüchü vor; mu tsiedo thela tsatieko we puo Nuou bu u rüchü tuote puo puo Nuo süu kedapie mha peteko mha kenipuu chüwate, mu puo a thiedzü.puo bu mha peteko chü shü zo" (Ibriko 1: 1, 2). Kerieki Ukepenuopfü-e Mosa ki mu siedzikesiko ki pu vor, derei tsiedo thela teiu nu Puo nuou ki nunu puo pushüwate. Uko thela teiu nu ilhoutuote me? Mhakechüko

2:16, 17). U we uko thela teiu nu ilhoutuote. Süla uko puo pffe rünyülie. We kikidi puo pffe rünyülie vi-tuo ga? U pffeü geinu me? Moro zie mho geinu tuo me? Moro themia nanyü kekrekrekrecü phrü kelie geinu tuo me? Mo derei ketholeshü nu thupie keba dieu liclie kecü geinu rübei zotou. Johan thukeshü, "Siro Jisu e pethakelieko kengu kinu leshü hau nu thushü moketa ungo zasi kekrei kekra rei chü sashü. Derei die hako thupie tuokelie kekreilamonyü nieko bu Jisu e Ukepenuopfü Nuou Khristau zokechü pelielie, mu pele di nieko bu puo za nunu kerhei ngulieketuo la zo" (Johan 20:30, 31).

Ketho-u pffe silieketuo la thedo kekra nyi. Huomia Ketholeshü phrükelie geinu silie vi. Puo ca Paul, Pitor, Johan mu pupie kiekelie kekreiko ki nunu puo phrü di silie vi morei huomia bu phrü pie uko kiekelie geinu rünyülie vi. Sitse kerünyü bu Niepuu kele mu puo medoko dieliekevi pupie kiekelieu ki nunu silie vi. Süderei puo ketholeshü pelielie moro, themia süu ketho mo moshi telie vi. Siro huomia Bible tractko phrükelie geinu kelakelie dze silie vi.

Ketho-u sikelie kemeyie dze Khrista pucü, "Ketholeshü ko nunu nieko kechachie kerhei ngulie yaükechü le di nieko süko pfü phrü tupoya zo mu a zhapu tuoyakezhako sü süko zo" (Johan 5:39). Süsie rei Paul-e pu di sie, "Ukepenuopfü

bu no üse viülieketuo la n ra chüliecie, mhatho kevi chülie, silie liro no mengata lielho; ketho dieu keza tou di se zolie" (Timothi kenieu 2:15). Uko phrü kelie Berea themiako Thesaloniamia ki u zho rüli vi kuo kekreamonyü uko phrü mu sikelieko Ketholeshü die nunu silie mu uko ketho-u die rünyülieyakezha la. (Mhakechü ko 17:10,11).

Ketholeshü kesau pete nu themia kerünyümia pete rei Ukepenuopfü kethou die silie lie vorkecü uko ngulie, uko ketho-u die kerünyü nunu uko nou nu kepele parya (Rommiako 10:17). Thie rei cha hau nu rünyü di tuoshüzhu zo.

Uko kepetha die kerünyü hau re se zo shierei, kemezhüu rünyü lie khe süu sü ketho-u kerünyü rübei wetsei mo. Mhanuü themia kehoupuorei kelalie nyüya ro puo kedipuo silie shi süu pie puo mhatho sedelie morosuo. Miapuo-e Khrista geinu kelakelie ngulie kevi dze rünyülie vi, derei puo süu pelelie mu puo rünyü keiko diezeliemo kemochie kemethuo zo.

Rünyünyü sieilie. Derei no rünyülieu si toulie. Puo pfheu kezivi la rübei se pele hicie. Süu ca silie, puo kevikesuo le lie. Ketholeshüko nu pfhulie. Mhanuü no sü ko nu ngulie ro, pie n vie chülie. Süu liepie n kinyi chülie mu süu diezeliemo.

* * *

SABI - 12

KEPELE

FAITH

Kepele kedipuo ga? Ibriko thukeshü-u pukeyü, "Siro kepele a siedze nguietuoü ketuoko dze si touketa mu mha ngukemoko si touketa puo zo" (Ibriko 11:1). Thukeshüu thie kepele dze medzü zo ba mo shierei. Kepele kedipuo mhie shikecü puo dieca uko silie. kepele ikecü miapuo kepetha dieu kerünyü nunu kepele parya (Rommiako 10:17). Süu Ukepenuopfü die ketho-u lielieya, sidi puo süu geinu puo ki chü sedelie, puo süu die zelie mu tsie sie siedze die süu vorketuo silie taya.

Hauca vatsha shütuouü ro, a Saramati kijüthou baükesü, Dhansari kerü mu Patkai kijüthou ro baükecüeleya A mhakipuorei vo süko ngu mo vo, derei süko baükecü a pele tou zo. Kiüdi ga? Kekreilamonyü miaki nunu si toulie kekrelamonyü themia kekra vo süu ngu di vor a ki pukeshü la a peleliete. Themia kekra süko dze thupie zhü kecü rei a ngulie. Süla kekreamia puo mu thukeshüu thuo a rei kenoudo mo zo di peleliete.

A Ukepenuopfü morei Khrista ngu chie mo zo. A teigei rei sie ehie mo. Derei Ukepenuopfü mu Khrista lhou ba

zoükecü pele tou zo mu khunhie puo kemiathoko pete teigei votuo ükecü rei pele tou ba zo. Kiüdi ga? Kekreilamonyü mha kekra nu a sitoulietakecü la kekreilamonyü Khrista zhapu ba phi kecü la - kekreilamonyü uko dze thupie zhü kecü la, Süla a mhapuorei kenoudo mo zo di hako ketho tou zoükecü kekreamia ki pu tuo zo.

Kepele hakemhie kecüko uko ia se morosuo. Uko peleie kemosie unou rüü kemo themia kropuo te. Uko pete mhahuo pele tuoya. Süla uko kepeleu kethou nu baliecie. Bible pukecü, "Siro kepele se mo di puo nei chülie kenjü zo; kekreilamonyü Ukepenuopfü ki kevormia puo ba zokechü mu mu puo mha methuo pie puo pfüyakezhako tsüyakezhau zoükechü pele morosuo" (Ibriko 11:6). Themia kehouporei Ukepenuopfü ki vor kemo mhodzü mha hako silie - kerieu puo Ukepenuopfü ba tou zoükecü pelalie-mu kenieu, puo pfhütuo yakezhamia gei puo zhakhra morei theja ngulleya ükecü pelalie morosuo.

Kepele hau kelakelieu la zo. Derei hau la rübei moüsusü kerieu zo. kekreilamonyü miapuo e kepele puo gei ba moro puo mhakipuorei Ukepenuopfü dieze chülie kenjü. Hauha la Ketholeshüko nu thupie keba mehoshü khe. Dieliekevi diezkelie nunu, Johan 3:16 nunu uko phrülie. "Siro Ukepenuopfü a kijüu khriathor zo di puo Nuopfuliu

khashü zo, kekreamonyü themia kehoupouerei puo pelekeliu kau jüta mo di kechachie kerhei ngulieketuo la". Kedieki kepfhekezhau e Paul mu Siia ki, kedipuo mhie di kelalie tuoshi idi ketsokeshü ki Ketholeshüu nu pukecü sie, Nie Niepu Jisu pelielie siro no rei mu n kinuko rei sa kelalietuo" (Mhakechüko 16:31) Kelalie ketero-u liro pelekeliu-rübei zo, themia kehoupouerei dieze chülie keta mhoe sitse unie sie dzü pelielie morosuo. Uko Mhakechüko 16 nu phrükeliu. Ukepenuopfü die pie pu kiekeliu sie uko baptaiz chülie. Niepuu-e kinhie puo sümia kelalie ta ga? Khrista kelakeshü, "Themia kehoupouerei pelielie di baptaiz chülie-ro kelakeliu ngulietuo; derei themia kehoupouerei pelekemou kejo puo gei pfutuo" (Mark 16:16). Kepele la kelalie ketuo cha thashüyakezha Bible nu kepetha die silie.

Kepele la rübei kecü puoca - Jacob pukecü miapuo kelalie ketuo-u monyü puo pekawaya. Rünülie, "Süsü tuoi kepele rei puo mhatho jü liro, puo thuo zowa siata zo" (Jakob 2:17). Süsie rei, "Nieko rei si batuo themia puo kepele rübei la zo monyü puo mhatho rei sakechü la mezhülieya" (Jakob 2:24) Khrista pucü "nieko a Khrieya ro, nieko a die khakeshüko zetuo" (Johan 14:15). Süla themia kehoupouerei kepele mu puo mhatho kerhe di tuo seilie morosuo. Kepele rübei kelalie lho, morei mhatho la rübei rei kelalie lho (Efesako 2:8,9). Uko kha phrewalie mu

sidi kelakelieu whoo zo volie. Kepele la ucha Thapie puo kephoumako nunu unou kedilie kevi chülieya, mu sidi Khrista üse Ukepenuopfü Nuou zoükecü pu phralieya - Süsie puo kephoumako vashülieketuo la baptism chülieya. Kepele e hau rübei chüketuo la rei mo, derei kepele la Ukepenuopfü medo nu lhoulie kevi cha thashüya. Mhanüü we Ketholeshü nu thupie kebako pele tuoya ro. Ukepenuopfü-e theja jashü uko tsütuo üdi pushüwate. (Johan 20:30, 31; Pesikeshü 2:10)

No pelelieketuo la michie hicie. Süu puo pie thiela chühie. No pelelie tse nunu kedipuo chüshütuo shi no rei ungo tuo. Hako rükratie, "Kekreilamonyü a-a dieliekevi tsatie we mengaya mo; süüsü Judako la rei, süsie Grikko la rei sa, idi kehoupuorei pelekeli keheko kelalieketuo Ukepenuopfü kekuo-u zokechü la. Süüsü kepele nunu kepele nu Ukepenuopfü kemiatho thashü bata zo, mu süü dze hakemhie thupie zhü kepele la kemiathoko rheilie zotuo" (rommiako 1:16, 17). Bible nu rei pukeshü we ngu di monyü pele di tuoya isi.

UNOU KEDIKELIE REPENTANCE

Unou kedikelie puoca liro miapuo puo kelhou nu puo kephouma pete kha tseiwa di kelhou kesa nu lhou rüdeliakelie. Süu ca kephouma chü sa mo di kha kewa. Themia kehoupuo bu nei puo rei siei zo di puo kephoumako khawalie mu puo kelhou rüdeikelie üse unou kedikelie isiya.

Khrista-e die kerünunu pushü, "A nieko ki pushütuo si mo; derei nieko nieko nou kedilie kemosie nieko rei sükosü mhiei ka phretatuo" (Luk 13:3). Hakiha dieca kekreibuo liro unou kedilie moro katatuo. Pitor pucü, "Huomia nouleki menuotäükechü kele mhie Niepuu zowe puo vortuou di pupiekehrü dieu tseiü tsoshü menuota lielho zo; derei themia kehoupuo bunu rei kaketau monyü uko peteko bu uko nou kedi phrelie kenyü la puo nieko gei puo nou cha phi ba zo" (Pitor kenieu 3:9). Niepuu-e miapuo bu rei kata nyü mo. Derei themia kehoupuorei puo nou kedilienuü, moro puo kata zotuo. Süla themia kehoupuorei unou kedilie tuoü rei morei katatuoü rei puo thuo pepi kelieu zotuo.

Mars kijūthou geinu pukecū, Ukepenuopfū-e themia peteko bu unou kedilienyū ba zoūdi Paul-e pu kemecie tōshūwate. Puopukecū, "Ukepenuopfū themia mhasikemo teikiko ngu rei ngukemo mhiedi khawate; derei tsie we puo themia kehourapuo tuoyakezhamia zo shierei unou kedilienu di pushūwate" (Mhakechūko 17:30). Themia kehōpuorei niepuu ūse puo bu unou kedi hienū di pu lielho. Siekcū u monyū puo themia pete bu unou kedilienu di puo die khashū zo.

Miapuo-e puo kevi la puo nou kedi morei vikecū pu keliejū. Themia pete puo kedipuo kelhou nu lhoutuoya shi, puo kephouma silie morosuo. Paul pu phrakelie, "siro themia kehōpuorei kekrei lielho, themia peteko phoumate, mu Ukepenuopfū zho keviu tsolie mote" (Rommiako 3:23). Tsiu khristanmia kelhou mhiedieketuo la. Johan thukeshū, "We phoumaya mo zoū liro, we u thuo ū se tuoyakezha zo, mu ketho-u u nou mo zo" (Johan kerieu 1:8). Hanunu le kelie Khristanmia ūdi lhoutuo zo rei tsei mu tso tuoya mo. Puo mha chū kekrūwa sidi kephouma chūtuotalievi zokecū la. Hau hala Johan-e thushū, "We u kephoumako pu phrashūlie liro, puo zowe dietho mu miatho di u kephoumako vashūtuōū mu miathokemo kheko nunu uchū kemesa lietuoū ba zo" (Johan kerieu 1:9).

Mha hau la we khristanmia ükecü se pu tuoya mo, derei uko keputuoyakezhau liro we kikidi kelalie ta - mu uko süu ngulie keta hau kepu tuoya - puo thenou kedilie morosuo, Thakie puo khashütuo. Pentekost zhanhie themiako bu hau chülienu shü "Nieko puo bu nieko kephouma kelalashü nieko tsüketuo la nieko nou kedi phrelie di Jisu Khrista za nunu baptaiz chüliecie; silie liro nieko Kemesa Ruopfü mhaphruou ngulietuo" (Mhakechüko 2:38). Themia kro kekrei puo ki pu lashükecü, "Süla nieko nieko kephoumako valieketuo la mu sidi Niepuu kinu thenou va pemvüelie tei bu vorlieketuo la nieko nou kedilie di rüdei lalhiechie" (Mhakechüko 3:19). Die hau themiako bu uko nou kedilienu di pushü; Mu die hau ukepenuopfü thuo khashü zo. Süla kelakelie hau u la se morokesuo tho puo.

Mhakechüko leshüda pete nu puo thuo mhoudzu di pushü rei morei shükehe di pushü shierei pete unou kedikelie dze ngulie. Uko baptaiz chükelie mhodzü uko nou kedi phrelie uko kephouma nunu. Süla thierei uko baptaiz chükelie mhodzü unou kedi rie morosuo. Huomia we unou kedilie rie mo di baptaiz chütalie vi, süu ca puo thuo puo se penya-tuo zo. Niepuu le puo nou si phre. Mhanuü puo nou kedilie moro puo la kephouma vakeliejü tsiu kelakelie rei puo la jü zo.

Themia kehouporei puo kephouma la puo kejo phralie morosuo. Sidi kephouma chü sa mo di kelhou keviu nu lhoulie khe (Korintiako kenieu 7:10). Derei puo kephouma chüwaketa la puo nou kesuo rübei tsei mo. Puo süko khawa ketho chülie morosuo. Süsie puo süko mhathoko sou nu kemiatho mhatho chütalie morosuo. Si mo liro kephouma kewe puo gei la vortatuo. (Galatiako 5:19-24; Efesako 4:24-29).

Unou kedikelie rübei se ketalie lho. Miapuo-e kephouma chü sa mo di kelhou kevi nu lhou batuo. Derei puo die khakeshü kekreiko ze ya mo liro, tsie rei puo kephoumamia zo. Miapuo e puo kephouma nunu puo nou kedilie vi sidi puotei huoyo khristan kelhou nu lhou batuo, sizöü derei puo rüdei la kephouma nu le tatuo. Siro puo kedipuo mhie tatuo ga? Puo nou kedilalie di kecha geinu Niepuu nu la vorlie kemosie puo kata zotuo. (Pitor kenieu 2:20-22).

Kemeshü mhatho chüketuo we rüü phi. Mhanuü no kemeshü mhatho chülie mota liro - Niepuu kedipuo puya ga - No n thuo n Ruopfü ze kheli tuote isi - kephouma-e n chü pie keba nu shüwatuo derei kemiatho-e kelalietuo. (Rommiako 6:23). Hau rükralie themia kehouporei puo thuo prukeshü u süu puo re la zotuo. (Galatiako 6:7, 8).

* * *

SABI - 14

PHRAKELIE CONFESSION

Phrakelie puoca mia bu sikelie, pu phrakelie morei kepele dze kepekeli; Hau nu miapuo-e Jisu Khrista üse Ukepenuopfü Nuou zokecü pu phralie. ketholeshü nu medzi votuoü ro miapuo-e puo thuo puo tie nunu themia miakra mhodzü nunu pu phralietuo.

Khrista pukecü, "Süla themia kehoupotei themia kengu ki a za pie pu liro, a rei teigei keba A puo kengu ki puo za pie putuo. Derei themia kehouporei themia mhodzünü a za pie pu mvü liro, a rei teigei keta a Puo mhodzünü puo za pie puo lielho" (Mathi 10:32, 33). Uko tsia mha huo se meho vo khe. Kerieu, Khrista-e pucü - kehouporei - süu themia kehouporei lie vi. Mhanü miapuo-e themia mhodzü nu khrista dze pu phrashü liro - khrista pukeshü, "No a dzepie mia ki pushülie liro, a rei n dze pie pushütuo". Hanu si tuokelie themia kehouporei puo meleya ro puorei puopuo mhodzü puo dze puo mo tauto. Themia kehouporei kijü hanu puo mele kewa mia puo rei teigei keba Puou mhodzü nunu kienyakechükecü nhie puo meliewatuo.

Apostel Paul pucü, "Kekreilamonyü miatholieketuo la themia unou se pelelieya mu kelakelie ngulieketuo la utie se phralieya zo" (Rommiako 10:10). Hanu puoca kenie ba mu uko hau sielie morosuo ba. Paul pukeshü pu phrakelie hau u tie nunu phralie morosouo. Kenieu, kethu-u pukeshü, pu phrakelie mu kepele hanie kenienie rei kelakerlie la zo. Miapuo pelekellie la puo kelaliete isi kelie jü. Phrakelie rei süu mhie zo. Süüsü liro baptism tatuo. Rommiako 6:3, 4 mu Galatiako 3:26, 27 nu phrülie.

Uko tsie Mhakechüko 8 nu meho lashü khe sünu miakra mhozü nunu pu phrashülienushü. Filip bu vo di Ethiopia kezha ki ketho-u pie pethashülienu di ketseshü. Thupie keba "Derei Niepuu dieliemia puo Filip rüchü di sie, no sie di tuo se pekhrotsatie jerusalem nunu Gaza nu keke chau nu voliechie; süüsü nha cha zo. Sitse puo sie di tuo ke ru: Ethiopia iunokmia puo ngulie. Themia süüsü Ethiopia kedipfü Kandase khro puo raka pete seyakezha phimia puo. Puo Jerusalem nunu Ukepenuopfü rüsuotuoü vo di la vorzhü. Sükisü puo puo bagei gei ba di Isaya siedzikesiu leshü phrü tuo. Süla Ruopfü-u a Filip üse. No puo penuo vo di bagei süu ze tuoliechie. Sitse Filip ta puo ki vo di puo Isaya siedzikesiu leshü phrü ketuo silie di sie puo üse, No phrü ketuoko puo cha si mo? isidi puo ketso. Sitse puo sie,

a kikidi silie ta? Sidi puo Filip bu pfü puo ze balienuta. Mu puo Ketholeshü mu die phrü ketuoko hakoha zo: Tekuo dukhrituoü di ze kevo tuoi puo ze vo : Siro tekuo nuonuo puo mie kebeu mhodzü kemekrie bakezha tuoi. Süsü tuoi puo puo tie tiegashü chie mo. Mia puo zhasekechü ki mia puo dienya kechü tou mote : Suopuonie puo seyieko phrü kekrelalieta? Puo kijü hanu lhou mota ze ru: Siro Ethiopia lasie Filip üse, No a ki pushü thie, siedzikesiu die haula pukechü, supuo dze pu ba ga? Puo thuo puo dze mo mia kekreamia dze ga? Sitse Filip Ketholeshü sünunu pu chie sie di Jisu dze pupie puo kie vota. Sidi unie tuo vozrü ru vo dzü puo penuolie : sitse Ethipiau-e sie, Harie, haki dzü be, mu a baptaiz kechü kha mo nhie mu? Sitse Filip sie, No n nou pete se peleta liro baptaiz chülie vi zo. Sitse puorei sie, Jisu Khrista Ukepenuopfü Nuo zo ükechü a pelete we sitse puo puo bagei pethalienushü : sidi Filip rei mu Ethipiau rei unie kenienie dzü nu ke di Filip bu puo baptaiz chü. Siro unie dzü nunu parta tse Niepuu ruopfü Filip ze tuote. Derei puo puo nei siei di tuo puo ra vota" (Mhakechüko 8:26-39).

Pesogei thupie keba meho vo liro, kedipuo chülie shi süu rethor zo mo. Niepuu Dieliemia Filip ki puo bu themia kemetho miapuo tuo mu sünu vonu di thashü. Sünu teigei dielieu puo thuo mezhü zo di vo mo, derei dieliekevi pupie kieyakezhamia puo bu vonushü. Süki Filip-e nanyü kitsatie

unou nyü tuoya kezha miapuo Ethiopia kemeyie se maipuo, puo rüve Jerusalem nu tsu di kerüsuo chütasie wa ketasie puo tuo sie puo ra la votatuoü kevor silie puo rei Jadamia puo. Puo Ketholeshü phrü. Siüderei puo Khrista dze ükecü si chie mo zo. Filip vo puo ze rüve tuota, sidi ketho-u dze pie pethashü. Puo bu dieliekevi silieketuo la puo khruohi shü. Derei puo bu dieliekevi khakeshüko pete tseilieketuo la-pelelie morosuolietsiu Khrista üse Ukepenuopfü Nuou ükecü phra morosuolie - siro puo kephoumako kelalashülieketuo la baptaiz chülienu di pethashü. Hako pete pie puo ki pukeshü sie. Puo nei di khristanmia zho rüli mhie di puo cha nu la vota.

Khrista üse Ukepenuopfü Nuou üdi pu phrakelie hauha rei kelakelie ngulieketuo la ca puo zo.

* * *

SABI - 15

BAPTISM

Tsie uko baptism mhathou nu vorte süu thuo mia puopuo kephouma vawa taya. Sidi puo khapie kehou nu shülieya. Baptism hau die khakeshü kekreiko ki rei kemeyietho chü keba Bible nu ngulie. Khrista nu lerlieketuo la baptism-u kha utsüwate. Süla uko süu diezeli morosuo.

Baptism rübei se kelalieya mo. Süla die khakeshüko pete rei meye phre miapuo-e Khrista pelelie - Khrista kinu puo nou kedilie - Khrista nu phralie - mu süsie Khrista za nunu baptaize chülie. Dieca kekrei nu pu tuoü ro die khakeshü pete nu we mha chülie ro süu la puo ki penuo miemie vorlieya. Derei Niepuu pukeshüko pete chü mu zelie kemosie puo la kelakeli jü. Dievi puo, miapuo puo ki nunu tuo kepechie za votuo sidi puo kikha nu la lerlietuo üro Puo phituo puo, süsie phituo kekrei puo - situo di phituo thelatho-u rübei meye zo mo derei puo phituo pete rei meye phre, süla puo thelatho-u phituo puo rübei puo kinu lerlie ükecü pu lielho. Süla kinu lerlie-ketuo la tuokeshü phituo pete rei meye phre. Apostel Paul pucü, "Morei we Khrista Jisu ze baptaiz chükelie kheko puo kesia cha sikechü nu baptaiz chülieta zokechü nieko ai mo ba ma?" (Rommiako 6:3). Süsie rei puo pu sa kecü, "Siro Jisu la baptaiz chükelie khe Jisu chükelie khe Jisu chü dzieliete" (Galatiako 3:27). Tsie kedipuo mhie di Khrista nu lerlie tuo ga? Kepele la rübei tuo me. Unou rüdei keta la nu me? Bible nu thupie kezhü, baptism mhatho la zotuo. No Bible nu medzi mo di baptaiz chülie ro, no Khrista nu ba mo. No khristanmia puo üdi pu tuo lievi derei no Khrista nu ba mo. No khristanmia puo üdi pu tuo lievi derei no Khrista nu ba mo. No baptism chülie mo di kelalie taü ro no Khrista sa

mo di kelaliete. Süu chülie vi me?

Baptism la Khrista nu lerlieya süsütuoï puo pie Khrista mou nu morei kehou nu shülieya. "Sidi uko Judamia rei Judakemomia rei, mia die kechümia rei mia die chümoketamia rei keze mo puo chüketuo la Ruopfü puo nunu baptaiz chü phreliete; mu uko peteko bu keze ruopfü puo nunu krie phreliete" (Korintiako kereiu 12:13). Hau ca liro Niepuu puo sa pie puo kehou nu salietatuo. (Mhakechüko 2:47).

Baptism kedipuo ga? Huomia pucü kegepie vakelie isi, huomia se lapie va, nepie dzünu keshü morei puo thuo puo kenei kedakelie isiya. Uko ketholeshü nu medzilie khe. Baptism hau Grikmia die nunu se par "Baptizo' puoca nekshü, khrukewa mu teshü se kepar hakemhie nunu keilie. Süla hau üse dzünu khrukelie üya. (Rommiako 6:3,4; Kolosiko 2:12; Mhakechüko 8). Bible nu baptism hau üse khruke wa üdi pu mesa se piezhü (Kolosiko 2:12). Süla kegepie va mu lapie tshe kecü Bible nu ngulie mo. Paul-e pukecü baptism puo zo (Efesako 4:5). Süsie kedipuo ba sa tuo ga? Baptism puo mu süu liro khrukelie. Mhanü no kegepie va morei lapie tshe liro, no mhakipuorei baptism chüliemoluo. N kele ki a baptism chjüliete si balievi. Derei Bible nu medzi votuoü ro no chüliemo zoluo. No Bible pfhe rünyütuo mo mo di themia pfhü rünyü tuo ga?

Bible nu medzituoü ro, themia kehouporei kelalieketuo la baptism chülie morosuo. Khrista pucü, "Themia kehouporei pelelie di baptaiz chülie ro kelakelie ngulietuo; derei themia kehouporei pelekemou kejo puo gei pfütuo" (Mark 16:16). Pitor pu di sie, "Süüsü tsiedo baptism chü di nie phou gei kerhuko khrükewa la monyü Jisu khrista rheilasiéketa la nie noule puotou chü di Ukepenuopfü ki chakechü la nie kelalieketzha zasi ketho puo zo" (Pitor kerieu 3:21). Hanu meholie - Khrista rei Pitor rei unie kenienie rei baptism hau kelalieketuo la pushü, Niepuu pukeshüko medzilie ro kelalietuo. Mu Niepuu baptism rübei se kelalie vi üdi pushü mo.

Baptismchü ketuo die khakeshüko kirapuo ba ga? Pitor-e Pentekost zhanhie themiako ki uko kelalieketuo la uko kephoumako vashülieketuo la baptism chü phrelienushü (Mhakechüko 2:38). Pitor-e Kornelius mu puo kinuko ki uko kelalieketuo la baptaiz chü phrelienushü (Mhakechüko 10:48). Saul ki puo kephoumako khrüwalieketuo la puo bu sie di baptaiz chülienushü (Mhakechüko 22:16). Süla uko themia bu baptaiz chülieketuo la Bible nu thakie kekra ngulie. Mu süsie rei uko kikidi baptaiz chülienu shikecü ca rei pushü. Ketholeshü kesau nu themia kehouporei rüdei ketamia pete bu baptism chülienu di hushü. Mhakechüko thuthe 2,8,9,10 mu 16 hako phrülie.

Baptism rhiu Khrista kesia, khrukewa, mu rheilasielie. Miapuo kephouma nunu siata zhükecü puo Niepuu ze di baptism nunu khrulieya. Süsu dzü mekhru nunu rheilasielie di kelhou kesau nu tuotaya. Rommiako 6 nu phrülie.

Baptism mhatho hau nu penuo kesa la kelie ba. Niepuu puya, themia kehoupuorei dzü mu Ruopfü nunu penuo kesa lalie morosuo. Dzü nunu ikeshüu, baptism la pukeshüu zo, mu Ruopfü nunu ikeshü-u liro Ukepenuopfü-e die khakeshüu medzi toukelie (Johan 3). Ethiopiau thakie medzilie mu baptaiz chülie mu sitse metha n nei siei di n cha nu tuolietuo (Mhakechüko 8).

* * *

SABI - 16

KERÜSUO ZHA

(THE DAY OF WORSHIP)

Kerüsuo zha ha zha kiu nu ga? Süu zha ngu nu mo, zhaü nu mo, mo di Niepuu zha nhie ga? Huomia üse zha ngu nhie siya, mhanuü puoko Muslimmia ta liro, mhanuü puoko thezho keweu nu tuo zo liro huomia üse zha ü nhie isiya. Mu themia kekreiko liro Niepuu zha nhie tuo.

kekreilamonyü puoko khristanko üdi keiliekzha la morei puo khristan kechü ca-u silietakecü la derei Bible nu kedipuo pushü ga?

Bible nu Islam dze pushü mo, süla zhangü hau kerüsuo zha mo. Thezho keweü nu meho vo liro zhaü nhie sabbath zhaü bu mesa balie isi. Derei uko thezho süu khro nu lhou sa mote, süla uko sabbath-u bu u kekha sa ba mote. Thezho kesau kha la keshü geinu kerüsuo zha rei kesa se la parte. Niepu thela-u puo vor mo derei kerieu chü vor. Süla puo uko ki pukeshü uko bu teisozha themia-u nu kerüsuo chü hie di teisozha medzi di zha therieu nhie tüsuolienu shüwate. Apostel Paul mu khristan kekreiko Mhakechüko 20:7 nu thupie kezhü mhie di chülieya. Rünülie "Siro deobado zha therie nhie hieko niekhrüda bietsie chü tuoü di kengukelie ki Paul süsie nhie tuota nyü uko ze kerüchü, mu puo die pu zo ba khiso teiluo tso". Sünu ba hurei teisozha themia-u nu mo, di teisozha therieu nu banu di pushü. Teisozha theriu nhie Khrista mekhru nunu rheila sierlie.

Khristanmia kehouporei sünhie kehoulie di Puo rükraliketuo la niekhrüda biethie cü mu khube sei rei se diba rüsuo chülienu shüwate.

Paul-e puhecü uko kijüu mhakinyiko se vor kecü rei teisozha therienhie se vor khashülienu wate. Uko phrükemie, "Deobado zha therie nhie kehoupuo bu rei puo thuo khashü liekevi chie kha kreipie ba phrelie; sidi a kevor kinu mha kengu ba moketuo chülie" (Korintiako kerieu 16:2). Derei kiüdi mha khakeshü hau teisozha therienhie chünu ta ga? Kekreilamonyü süu dietsei diekho tei-u zo - Sünhie Khristanko vo di Ukepenuopfü rüsuolieyakezha la. Mhanuü Paul mu khristan ketheriekiko teisozha kekrei nu rüsuo chüya liro puoko üse uko bu teisozha therienhie rüsuo chülienu di pushü lielho zo mecie.

Ibriko leshü thukeshü nu uko phrükemie, "Huomia zho tuoita mo di uko u thuo u kehoo vo kenguyakezha khakewau monyü huoniehoo tarho ba zolie khe; teisozhau u penoo miemietazhükechü la süko chü bei zolie khe" (Ibriko 10:25). Hako nie pezie rei mehoshülie.

1. Puoko vo kehoo ketuo teiu khawa taya mo.
2. Kekreimia hoo chü kezha mhie.
3. Puoko huoniehoo tarho sei baya.
4. Puoko teisozha-u vor zhükecü rei ngulieya.

Teisozha puo puoko la vo di keze kengu di kehoo

ketuo si tou baya. Sabbath thezho khakeshüu krus geinu gou wate mu kerüsuo thezho kesau süu sou nu khalashü wate. Mu teisozha süu liro teisozha therie nhie. Vapuo Johan pukecü "A Niepuu zhanhie Ruopfü ze tuo" (Pesikeshü 1:10). Huomia üse teisozha pete rei Niepuu zha zo isi. U zo, ketho zo, Puotei pete rei Ukepenuopfü vie. Derei Johan-e puo melou nu mha kerükrü puo ba di pu mecie, simöü liro puo teisozha puo chie pie pu lielho. Mhanuü teisozha pete rei Niepuu zha chü ta liro, puo a Niepuu zhanhie Ruopfü zetuo ikecü pu lielho. Derei puo pukeshü la teisoha therienhie kerüsuo zha chülie.

Uko ngu sa kecü Niepuu teisozha therienhie rheilasiyekelie chülie. Puo teisozha therienhie mekhru nunu rheiliete. (Mathi 28:1, Mark 16:12).

Hau la kerüsuo zho keweu se sa mote kesau lieliete, mu Khristae teisozha kesa kha la shüwate. Thezho keweu se ta te mu thezho kesau khashüwate. Kerüsuo zho kesau se keweu sou nu khashü u tsüwate. Uchü uphou kedi keweu sou nu Ruopfü kedi kesau khashüte. Khunuoko zie se di kethe kerüsuo sou nu Khrista zie-u kha la shüwate. Theza keweu ba sa mote, mu thezha kesau khashü utsüwate. Ukepenuopfü thezho kha kedi tseishüte.

Mhanuü no Ruopfü nunu Ukepenuopfü rüsuo chülie nyüya ro, kerieu no teisozha therienhie rüsuo chülie morosuo. Süu Korintiako kerieu 16:2 nu thupiezhü, mu uko khristanko pete teisozha sü nhie rüsuo chüya. Süla u khristanko pete thezho hau ze di thie rüsuo chülieya.

* * *

SABI - 17

LIELIE KEVI RUOSUO ACCEPTABLE WORSHIP

Ruosuokecü nu kekrü mu puotou di ruosuokecü nyi. Bible ze di ruosuo kechü mu themia dieze di se rüso kechü rei nyi. Mhanuü no dietho miatho di rüsuo chülrö thupiekehrü puo rübie sie kekrei lielho. Bible-e uko ki pethakeshü kerüsuo cha puo rübei mu süu Niepuu chü kemesapie keba chau zo.

Khrista pucü, "Ukepenuopfü sü ruopfü zo: mu puo rüsuokezhama ruopfü mu ketho nunu rüsuo morosuo" (Johan 4:24). Niepuu puya, hauha chau, süu ze mu chülie morosuo isi. Süu N thuo n neiu chüliecie isi di pushü mo cha süu kedipuo mhie ga? Ukepenuopfü bu urüsüuvielie kevi mu süu Ruopfü nunu tsiu ketho-u nu rüsüolie morosuo.

Themia kehoupuorei Ukepenuopfü si di ruosولية morosuo. Puo süu u nouketho se rüsuolie morosuo. Themia kehoupuorei Ukepenuopfü si di ruosولية morosuo. Puo süu u nouketho se rüsuolie morosuo. Süsie puo ketho-u cau ze di Ukepenuopfü rüsuolie morosuo, morei Bible nu uko ki pethakeshüu ze di rüsuu, chülie. Hauha Ruopfü mu kehtho-u nunu rüsuokecü zo. Mhanuü we rüsuokecü nu Bible medzi mo mu ketho nu mo liro süu lielie kenjü. Kerüsuo nu ruopfü mu ketho nunu rüsuolie morosuo.

Rüsuolieketuo la Ketholeshü kesau nu kedipuo pushü ga? Ketholeshü phrü kevo nu kerüsuo ca penguo se khristanmia kehoupuo bu rei rüsuolienukecü silie. Uko puopuo di hako phrü votuo.

Kerieu, Ketholeshü nu sikelie khristanmia pete deobado zha therienhie Niepuu themiako kehouliesenushü. Paul pücü, "Ukepenuopfü bu no üse viülieketuo la n ra chüliechie : mhatho kevi chülie, silie liro no mengata lielho : ketho dieu keza tou di ze zolie" (Timothi kenieu 2:15).

Kenieu, Ukepenuopfü rüsuolieketuo la Niepuu zhanhie khristanmia pete vor kenguliesenushü. Mha hau la Bible khusoko kekra nu pushü : Thakie, Mhakechüko 2:42 hanu ngulie, Khrista kerieko apostelko-e pupie kiekecüko medzi di uko kecha chü sei vor. Paul Thesaloniako kerieu 5:17 nu

pukecü cha pete mo ba zolie isi. Luk 18:1 nu Niepuu pukecü, teisonhie themia kehoupourei cha seilie morosuo.

Seu, khristanmia vo kengulie ketuo ca puo liro vo kengukelie chieliekcü. Tsali chüpie Ukepenuopfü tshekecü. Uko phrükelie, "sidi ketho-u mu chieli mu kemesa tsaliko chüpie huoniehwo rüchülie, siro nie nou nie tho chü di, üchü mu übou khoupie Niepuu keilie" (Efesako 5:19). Hau thukeshü u pu la kecü, "Nie bu mhasi ketho chülieketuo la khrista dieu bu nie nou ba peviliechie : ketho tsali kemesa tsalimu ruopfü tsali chü di nieko huoniehwo petha mu tarho ba zoliechie; mu nie nou nu Ukepenuopfü tshe di chieli tuo zolie" (Kolosiko 3:16).

Dia, khristanmia deobado zha therie medzi di Niepuu kerükra ca kese seilie morosuo. Niekrüda üse Khrista mou rükra sei balieketuo la keseya. Khubedzü liro Khrista zie rükra sie balieketuo la. Niepuu dienu thupie keba hau phrüliecie. "Siro uko mha chü keba nu Jisu niekrüda chü pielie di jashü di bietsielie" : sidi puo-a khapie pethakelieko tsüşhüdi sie. Liepie chüliechie; hauha a mo zo; sishü. Süsie puo tehieu rei pielie di jashü, di khapie uko tsü di sie, Nieko hau krie phrechie. Kekreilamonyü hauha themia kekra kephouma valieketuo la krukepar dietseidiekhokelie a zie zokechü la" (Mathi 26:26-28). Korintiako kerieu 11

nu Paul-e Niepuu thupie keba dieu se pushü. Mhaskechüko 20:7 nu sikelie kerükra ca hau deobada zha therieu mhie selienushü.

Pengou-u tsiu thela u die khakeshü nu khristanmia pete deobado zha therie nhie mha khashükecü chülie. Paul-e pucü, "Deobado zha therienhie kehoupuo bu rei puo thuo khashü liekevi chic kha kreipie ba phrelie : sisi a kevor kinu mha kengu ba moketuo chülie" (Korintiako kerieu 16:2). Süsie rei puo pu di sie, Themia kehoupuo bu rei kenya mo di morei chü mo ro michie mu imo di puo thuo nou nu rhülieketa kemhie khashüliechie; kekreilamonyü Ukepenuopfü u nei siei di khashüyakezhamia ngu puo neiyakezha la" (Korintiako kenieu 9:7).

Niepuu rüsuoketuo la die khakeshüko hakoha we. Hau tsei mo di rüso kechü mu hau ki zie di rüso kechü khe pete kemethuo zo. Ukepenuopfü-e pukeshüko rübei se we uko chüü zelie.

Ukepenuopfü chau liro mezhü mu puoca nyi. Süu peteko la, puo thuo mhajü rei, mhanyi shierei, kesiu rei mu sikemou la rei puo rüsoliekevi puotei kevi khashü. Derei huomia ketheza zo di rüso nyüya. Süko themia kiesatie zo, Ukepenuopfü kitsatie nu vor mo.

Mhanuü themia peteko kerüsuo zho puo nunu rüsuo tuou ro Ukepenuopfü-e khakeshü r rübei zelie morosuo. Süsü Bible dieü medzikelie. Sü l menuo selie.

* * *

SABI - 18

KETHOLESHÜ KEPHRÜ

BIBLE STUDY

We Ukepenuopfü kerüsuo metsi ketholeshü kephrü pie balieketuo u melou nu ba silie : Hauha puoca morei kerüsuo mhathoko donu kemeyietho-u, Ketholeshü kephrü geinu Niepuu penuo meimie vorlieya. Puo Ukepenuopfü silieta. Puo Khrista dze phrülie mu ngukemézhie zie nu puo kelalie ükecü silieya. Kehou kedikechüki pesieliete shikecü rei ngulieya. Mu Ukepenuopfü thezhou silieya. Mha haiekcü phrü kelie la khristan kelhou tsiu kekreamia petha rei lieya.

Themia kehouporei u thuo u ki nunu Bible phrülie, teisonhie Puo dieu cülie morosuo si mo liro puo Ruopfü kitsatie siatutuo. Themia kehouporei Niepuu zhanhie rübei Ruopfü mhaca cü keliemia rheilie kenüu. Puo teisonhie Niepuu kerükra ca keselie morosuo. Themia kehoupobu

rei Ukepenuopfü dieu thupie keba phrükemie mhie - Niepuu uko ki rei pu tha zo. Süsüpele nyilie morokesuo mu teigie vocketuo la puo pukeshü dieu nun ngulie. Süla Bible kephrü ha khristanmiako pete la chü morosuo bei.

Apostel Paul pucü, "Ukepenuopfü bu no üse viülieketuo la n ra chüliechie : mhattho kevi chülie, silie liro no mengata lielho; ketho dieu keza tou di se zolie" (Timothi kenieu 2:15). Nie pezie rei Paul kedipuo pushüs shi phrüliecie. Therieu kephrü su ca u nou pete pie mhale kelie ke cha - süsü thupie kezhü geinu medzi tuo. Süsie puo pu sa kecü :N kephrüko pete Ukepenuopfü lielie baükecü n thuo si tou kelie. Seu, Puo pukecü, Ukepenuopfü u bu ketho tou zokecü we u thuo si tuolieketuo la kephrü hau se morosuo. We Bible phrü moro kikidi Niepuu silietuo ga? Puo rei pu sa shükecüko phrülie morosuo kekreamonyü uko rei liethomia chüeketuo la. Mhanü we Bible-e uko ki pukeshüko silie liro we mha kezha phiphi kekra Niepuu la chülie vi. Mhanü we Bible phrü sei ba liro kemenga puo rei tsü sier lielho zo. Ukepenuopfü la morei Khrista la morei dieliekevi la morei kehovu la we manga morei vi ikecü Bible kephrü geinu silie tuo, mu khristan kechü hau la mhapuorei u nou kekrükecü ngulie lho.

Thelau, puo pukecū phrūkelie gei ketho dieu keza tou di phrūlienushū. Thie kiūdi themia kekra Mosa thezho ker khakeshūu la vo se tuōū u rhie chū tuoya ga? Sūsū kekreamonyū uko Bible kephrū bakemo la zo. Sūla uko ketho die keza tou di se ketou silie mote. Paul-e Ketholeshū phrū ketuo ca kekra pushū.

Puo thuo kerūuo nu shierei morei u ki nu shierei Bible kephrū la puo kemevi ngu kralieketuo thedo huo keze meho vo khe.

1. No kephrū metsi n thuo n ketso menuolie khuso nu "suopuo e pushū shi" Sūu Mosa mo, Khrista mo, Paul mo moro suopuo shi? Haula uko die kepu nu khruohilieya.
2. Sūu kedikechū ki puo pu ga? Sūu Mosa teiki mo, Khrista teiki ga? Sūu si mesalieketuo la puotei u mu thezho khakeshū ke za toulie morosuo.
3. Thukeshūu suopuo la phshū ga? Puo uko kelhou teiki la pushū mo modi nko la pushū shi.
4. Puotei se toulie N kephrūda. N Bible lutsa hatsa lha di kehukeruo phrūlie. Derei leshūda puo puo nu phrūlie morei subject chū di phrūlie.

5. Süu se medzü piezhü mo modi thupie peteko la ga? Bible diccau te toulie. Peteko la thupie kezhüu mu se medzü pie kethu nie kerei tahie. Huomia dieca peteko rei kemhielie nyüya. Uko dieca-u le toulie morosuo. Sitse kedipuo thupiezhü shi we si kemetsulietuo.
6. Mhalerhürhülie. Bible nu pupie keba die khakeshü thakie mu mha ca huo la thupie tuoya. Si mo di die thala-u chüta hie, mu sidi Bible dieca kemo-u se pethashü hie.
7. Khuso pete phrülie. Khuso puo rübei morei dieca huo rübei se par di süu gienu pu ta hie. Bible-e kedipuo la pupie zhü shi süu phrü menuolie, sidi süko pete lie tseilie.

We Bible kephrüda silie. Uko pete Bible phrü mu phrü la lalie - Uko Bible kephrü hau kerüsuo nu rübei mo morei u ki nu rübei mo derei kerüsuo tei nu rei mu u kinu zo shierei phrülie ro puo diecako si pevi kuolie tuo . Kedepuo se pevilie shi sü u kelhou chie u zha kevi-u zo.

* * *

SABI - 19
KECHA
(PRAYER)

Kecha hau mha kemeyie se puo. Hau meyie se kekreilamonyü hau kerüsuo zho puo kecü la. Khristanmia kelhou nu hauha kemeyietho-u. Puotei kehoupuo nu zo shierei kecha rükra mota suo.

Khrista pucü, Süsie Puo a uko bu u cha mezieta mo di cha sei balienukechü la dievi puo nunu uko rüchüu" (Luk 18:1). Apostel Paul thushü, "Cha pete mo ba zolie; (Thesaloniako kerieu 5:17). Unie kenienie rei pukeshü puotei kevi ngukelie pete nu chalienushü. Siro we hako kedipuo mhie di se ta? Thechü kehoupuorei miapuo-e puotei pete nu chalie vi. Hau Bible nu pushü Miapuo-e mechü mhodzünü chalie vi morei puo thuo puo rübei keba nu rei chalie vi. Miapuo-e cha peto se lie vi morei puo pesi di cha lie vi

We chakecü metsi Niepuu medo-u ze di chalie. Johan pukecü, "siro puo ketsatie u kethepfü bata kechü we puo nei puo medo mhiei di mha kehoupuorei cha ro, Puo u pfe rünyüyaükechüu zo" (Johan kerieu 5:14). Huomia kiüdi Ukepenuopfü uko kecha kelashülie mo, shikecü silie

mo baya. Hanu kelashülieketuo dieca ba. Mhanuü nko kechau Ukepenuiopfü rünyülie ro, we puo meduou cha keba la. Derei u kecha nu mhakekra morei mhahuo kecha la kecha ki Ukepenuiopfü medo-u cha kemo la ngulie motaya.

Ukepenuopfü nko kecha peteko kelashü; oeya kecü ketho zo. Huomia kecha - rünyüshüya- mu huomia kecha - Mo - isitaya, derei kechako pete puo kelashüya zo. Ukepenuiopfü-u kecha pete rünyü keba ketho zo. Derei puo medo-u nu kecha chülie morosuo. Hauha we Ketholeshü phrülie morosuo ya, kechau bu vi kehielieketo la. Puotei kekra nu we kedipuo mhie di chalietai shi silieya mo. Süla ukecha-u thachü mu vajo waya.

Themia bu rünyü mu silieketo kechako Jisu-e melawa. U kechau nu diecako cha la la hie mu cha pecha hor tasuo. Nko chakecü ki u melou pete se mu u kerheiro pete se di chalienu di Jisu-e pushü. Uko gie theja khashünu di cha tasuo, derei puo uko la mha chükeshüko puo kethezie khashülie Mathi 6).

Kephoumamia la kedipuo mhie ga? Kephoumamia kecha Ukepenuopfü-e rünyüya me? Miapuo puo kecha la rübei puo kelaieya me? Hau kelashülieketuo kevitho-u liro

Johan 9:31 "Ukepenuiopfü kephoumamia pfe rünyüremia kehoupuorei Ukepenuopfü rüsuo di puo nei chüyakezhamia pfe rünyüyakechü uko is ba zo" . Süla Bible nu kephoumamia kecha Ukepenuipfü-e rünyü keba mu puo kecha kelakeshü mu puo kelalieketuo rei püshü mo. Mhanuü kephoumamia puo-e khristan chülie nyü ro puo bu dieliekeviu pelelie, sitse puo rei Ukepenuipfü nuo chülieketuo la chalie vi. Derei puo deica kenie zelie morosuo. Kerieu, puo Ukepenuipfü kerüsuo mia puo chülie morosuo. Kenieu, puo Ukepenuipfü die khakeshüko chüüzemie morosuo. Die zemie morosuo.

Kecha la kememie ca kekreibuo liro khristanmia kecha kekrütuoyakezha hau silie morosuo. Jakob pucü, " Nieko süla shürholie-ketuo la huoniehüo mhodzünü nie kejo kemouko pu zowaliechie, mu huoniehüo la chalieleichie. Kemiathomia u hie chü di cha liro mha kezha phi chülieya" (Jakob 5:16).

Puo kecha rükrashülie :

1. kechümia la chalie.
2. N seyie krütamia la mu seyie pete la chalie.
3. Ukepenuipfü-e mha pete kha uko ketsüu la kethezei die se chalie.
4. Niepuu themiako thechü luki haki ketuomia la chalie.
5. U kelhou nu se morokesuoko la chalie.
6. N kephoumako va pie n tsüliketuo la chalie.
7. U melou thepfu di tholieketuo la chalie.
8. Teisonhie

Khrista za se di chalie.

Kecha se di Niepuu rüsolie mu kecha se di Ukepenuopfü lie chülie. Süu pie n rünyü kevitho-u chülie ro, siro kekreamia la rei viketuo. No n kecha kemetei la kijüthou mhie di n mhodzü kemeyie kebako rei kedilie keta no ngulietuo. Ukepenuipfü uko ki pu ketuo u we puo die nunu rübei ikecü rükralie. Puo ki pu ketuo cha- u liro kechau geinu rübei zotuo. Süu uko la puotei kevi puo mu uko pete rei puotei kevi hau pie u vie chü phrelie.

* * *

SABI - 20

ÜTSALI

SINGING

Khristanmia ha ütsali chüyakeha nanyü puo. Bible nu pukeshü ütsali harei kerüsuo mhatho puo isi. Niepuu themiako liro kelipie Ukepenuipfü tshekecü ha rei puo zo.

Apostel Paul-e pukecü, "Sidi kethou mu chieli mu kemesa tsaliko chüpie huoniehuo rüchülie, siro nie nou nie tho chü di, uchü mu übou khoupie Niepuu kielie" (Efesako 5:19). Paul kedipuo pu ga? Puo pukecü kclikecü hau u kro nyi di keliya- süu mia kroupo bu chüya - morei kehouki nu

vor kehoukebamia kelilie tuo. Puo pu sa kecü ütsali kelipie nu vor kehoukebamia kelilie tuo. Puo pu sa kecü ütsali kelipie huoniehüo rüchülienushü. Ketshe tsaliko, ruopfü tsaliko tsiu tsali kehoupuo shierei puoca kekrekrei phre. Derei süko pete rei Ruopfü la chülie morosuo. Ütsali süko mia te ze Niepuu ki vorlie kevi chülie morosuo. Derei ütsali ha kedipuo mhie di chü se parlie vita? Süu u nou nu chü se parlietuo. Mu süu chüpie suomia la ga? Themaiu la mo morei Niepuu la ga ? Niepuu la rübei zo.

Kekrei puorei sa di Pauo-e thushü puo pukecü ki, " Nie bu mhasi ketho chüliekettuo la Khrista dicu bu nie nou ba peviliechie, ketho tsali kemesa tsali mu ruopfü tsali chü di nieko huoniehüo petha mu tarho ba zoliechie; mu nie nou nu Ukepenuipfü tshe di chilei tuo zolie" (Kolosiko 3:16). Khuso hau nu mha puo lele morosuo ba. Paul pukeshü ütsali kelipie huoniehüo pethalie isi. Ketho liro ütsali chüpie Niepuu zapuzayie chülie mu kerüsuo nu salieketuo la zo. Süsie rei kehou nu vor kebako la, tarhokeshü nu tsali haki chüpie kehouu mechü nou haphra shüliektuo la.

Ütsali dze kerüchü kevo metsi mhaca kemeyie huo ketso hsier meya. Süüsü ütsali chupie Niepuu tshekecü ki se morouso me ? Kelashü tuoü ro - Mo - Ukepenuopfü tshe

mu rüsuo ketuo dze hie Ketholeshü nu übou se kekhou hau tsei mo.

Kerieu, Ukepenuopfü thezho puopie uko tsüshü ükecü silie morosuo, mu thezho süu üse Mosa thezho üya. Derei kenuotsa puo süu khawa di thezho kesa nu vikuokecü Khrista geinunu se la vorlie. Thezho keweü khro liro übou kekhou hau se vor süsie rei khunuo dukhri pie ruotho chü mu sükemhie mha kekrei kekra se di Ukepenuopfü rüsuo chü vor. Khrista khro nu rüso chükecü hau mha kesa rhü di chüaliete. "Ketholeshü-e uko ki hakemhie chülienushü. N nou nu keli mu umezhie la melo shülie. Thakie, uko ki pukeshü Khrista rükra sei balieketuo la Niekhrüda khrei sa kemo se Khrista mo chülie mu khubedzü pie se Khrsita zie chülie di kerükra ca keselienushü. Huomia üse, Niepuu krükra ca selieketuo la Cake mu coco cola selie vi süla a rei se lievi". Derei kiu setuo shi uko ki pushü mo. Süunu Cake mu cococola se morei vi.

Süsie rei, Ukepenuopfü-e uko ki pukeshü themia thuo chükelieko pei rüsuo hie di puo rübei rüsuoleinushü. Hauha geinu puo zapuzayie chülieya u tie mu u melou se puo rüsuolie morosuo. Süla lbriko thukeshüü-e pukecü, "Sula uko puo za se Ukepenuopfü ketshe ruosuo kechü, puo cha u tie üse puo za pukechü siu üse puo rüsuo sei tuolie khe"

(Ibriko 13:15). Uko Efesako 5:19 mu Kolosiko 3:16 nu siliete. Khuso hako nu sikelie we tsali chaüpie u melou nunu kelielie, übou se chülienushü. Grikmia die nu rei sikelie ütsali se di kelielie ketuo die pie pushü.

Huomia pukecü, "We süu unei" u, uko mha kekra mengu ba lievi, derei mha süko peteko pie kerüsuo nu lerlie knjü. "Siro: teigei tsaliko kedipuo mhie ga? A khrieko we tsie teigei lhou ba mo. Süla Ukepenuipfü-e uko ki kijü hanu lhou ketuo ki kedipuo chünu shi suko chülie morosuo. We mhapuo si tuo di tuoyakezhau liro kijü hau nu mhanyako teigei baya mo. Süla uko si tuokelie teigei we ü bouko se di ütsali chülielho mecie.

Übou se di kerüsuo mhatho chüyakezha hau la kemeü se ya. Derei Ketholeshü mhodzü miapuorei thalie kenjü. Übou hau u kinu la morei kiya hanu we vi se balievi. Derei kerüsuo kehou nu hau senukecü Niepuu die nu khashü mo. Süla uko kerüsuo kehou nu süu sa morei vi. Ketholeshü kesau nu Nyarübou morei übou dze puorei khashü mo mu süu sa mo. Süla kikidi süu seya ga? Kekreilamonyü uko mia kekreamia se keba ngu keshü la süu vi nhie ikecü le di se keba zo. Uko mhakipuorei süko üse mezhü morei mezhü ükecü le chieyakemo la. Derei themia kehoupuorei Bible phrülie morosuo sidi Bible nu kedipuo

pupie tuoshi süu rübei ze zolie. Mhanuü Ketholeshü übou sa di rüsuolie ita liro süsie sükemhie chüliecie. Drei süu dze pu petha pie tuo mo liro süu khawaliecie (Pesikeshü 22: 18, 19).

Kehoumia ütsali se kelilietuo. Themia pete rei hau unei phre. Mu themia pete nyarübou sa mo di Niepuu rüsuoya ükecü leya. Kiüdi kenoudo ba zo ga? Kelakelie cha tsatie va voliecie. No sikelie kiu mezhü shi süu chüzolie.

* * *

SABI - 21

NIEPUU KERÜKRA CA THE LORD'S SUPPER

Ketholeshü-e nko ki pukeshü kehoumia deobado zha therie nhie metsi Niepuu kerükra ca kese seilienushü. Kerei ki kehoumiako hau chü kevor thakie puo. Nko Mhakechuko 20:7 nunu phrülie: "Siro deobado xha therie nhie hieko niekhrüda beitsie chütuöü di kengukelie ki Paul süsie nhie tuota nyü di uko ze kerüda bietsie chütuöü di kengukelie ki Paul süsie nhie tuota nyü di uko ze kerüchü; mu puo die pu zo ha khiso teiluo tso".

Niepuu kerükra ca kedipuo ga? Süu tehie puo, theva mhaca puo, süu Niepuu rükra ba eilieketu la keseya. Niekhrüda keselie di cü yakezha hau liro Niepuu mo-u rükra sei balieketu la mu tehie liro Khrista zie rükralieketu la. Khrista thuo mha hako keseshülie. Ketholeshü pukecü, "Siro uko mha chü keba nu Jisu niekhrüda chü pielie di jashü di bietsielie; sidi puoa khapie pethakelieko tsüşhü di sie. Lïpie chüliechie; hauha a mo zo; sishü. Süsie puo tehieu rei pielie di jashü, di khapie uko tsü di sie, Nieko hau krie phrechie; kekreamonyü hauha themja kekrea kephouma valieketu la krukepar dietseidiekhokilie a zie zokechü la" (Mathi 26: 26-28).

Korintiaki ki thukeshü nu, uko Niepuu kerükra ca u pie thehie nu shüwa keta la Paul-e uko kerhie ta. Süsie puo puo ca ketho-u pie uko pethashü. "Derei a niecko dze putuoükezhü hau nu ha mha puo la a niecko tshe liehlho; süüsü nieko vilieketu la monyü suo kuotaketuo la vo kengulieyakezha zo. Siro die keriecu hauha a sikechü nieko kehokelie ki kepfükhotataya ümhie: mu a mhodzüki zowe ketho zo thenyüsie. Kekreamonyü nieko donu kevi tsatieko si kreilieketu la nieko donu kediekreikechü rei sier petuo zotuokechü la. Siliro nieko vo kehou kengu di siketa ki Niepuu kerükra cha chü puotou chülie suotautuo.

Kekreilamonyü nieko süu kechü ki huoniehwo pfe mo di u thuo u vavü chü chülietatayakechü la; siro huomia u va merü ba, mu huomia meze bataya. Ka siro, nieko mha chü mha krietuoükechü nieko ki jü zo di siya ma? Siro nieko Ukepenuopfü kehouü mhaü mo mu kejüko bu rei menga ituoya me? A bu nieko ki kedipuo pu ta? A bu nieko tshenu ma ? Hau nu ha a nieko tshe lielho.

Siro a Niepuu kinu ngukelie dieu a thiedzü thapie nieko kie reishü zo. MU süsü Niepu Jisu teshükewa zhü puo niekhrüda chüpielie; sidi puo Ukepenuopfü tsheshü niekhrüda süu bietsielie di sie, Hauha nieko lanu Khakeshü a mo zo; nieko a rükra tuolieketuo la hau chüchüchie; sishü/. Siro mha chükelie sie puo süsü tuoi tehieu rei chüpielie di sie. Tehie hauha rei a zieu la dietseidiekhokelie thezho kesau zowe; nieko hauha kerei metsei a rükralieketuo la kreikreichie; sishü Kekreilamonyü nieko niekhrüda hau kechü metsei mu tehie hau kekrei metsei Niepuu la vor kemochie Niepuu kesia dze thapie mia kie ba zokechü la. Süla themia kehoupuorei puotou chü mo di niekhrüda süu chü morei Niepuu hieu krei liro Niepuu mu puo zie kitsatie jotatuo. Derei themia kehoupuorei puo thuo puo rüli le menuo di niekhrüda süu chü mu tehie süu kriechie. Siro themia kehoupuorei Niepuu mo u dze le menuo mo zo di

chü mu krie ro, themia süu puo thuo puo kejo chü mu kreilieta. Hauha la nieko donu themia süu puo thuo puo kejo chüelieta. Hauha la nieko donu themia kekra mecha momu mhachü ba, mu themia kekra siatazhü zo" (Korintiako kerieu 11:17-30).

Peso tsatie thu kebako puoca kethoko meho vo khe :

1. Korintiako uko donu kediekreiketa la Paul-e uko ü vimoüta.
2. Nko Niepuu kerükra ca kesekecü üse themhie chükeba tuoi keta la Paul-e kerhieshü. Uko ki pukecü khutie zo we uko thuo uko kinu cü tuo. Uko rüsuo chütuo kevor ki thehie monyü Niepuu kerükra ca se di keselie morosuo.
3. Puo uko ki mha süko pete Niepuu ki nunu ngulie üdi pushü.
4. Puo Niepuu die se di Niepuu kerükra ca dze pupie kieshü.
5. Themia kehouporei süu Khrista chü mu puo zie mo üdie le liro puo gei kekrükecü phirtatuo. Pelekemo kehoumia u ka mu jütatuo.
6. Süla kerükra ca se keta mhodzü themia kehoupuo

bu rei puo thuo puo rüchü menuolie. Puo kerüsuo kehou chü keta mhodzü mha pete la kemezhü pereiwalie.

7. Pelekemo kehoumia kehouporei pele mo di kerükra ca cü mu krei ro kejo puo gei pfülie tuo. Puo Niepuu kerükrakecü la puo kephoumako nunu talie mu puo kelalie keta-u monyü, puo nou kedilie kemochie puo ka keta chüu nu batauo.

Niepuu kerükra ca kese hau e mhale selie morosuo. Kekreilamonyü süu mesa mu tsei zokecü la. Khrista-e tuotho chükeshü dzeu rükra di selie morosuo.

Kehoumia pete rei deobado zha therei nhie Niepuu kerüsuo nu hau se phrelie morosuo. Hauha Khrista la vorlie kemochie puo rükra sei balieketuo la u thuo u khruohilieya. Mhanuü miapuo Niepuu zha nhie puo kerükra ca kese ba mo liro kikidi kehoumia puo e Khrista rükra balietuo ga? Ciepuo nu vapuo morei khrü puo nu vapuo rübei zo we puo la tsei mo. Kehoumia puo-e deobado zha therie metsi ketho nu, kepele tu tsiu siedze nu puo la vor kemochie pfhe ba zolie.

* * *

SABI - 22

KHAKESHU

GIVING

Ketholeshü nu khakeshü dze mesa se di pushü. Ketholeshüko nu hau dze kekra thupie tuo. Bahurei Ukepenuopfü nko ki deobado zha therie nhie kehoumia kehoupuburei nha khapie kebachü nu sevor kengulienu di pupie keba-ü keze di kepuvo nyü. Hau ca kehoumiako khakeshü chütuo-kekhrutuo-Niepuu zha medzi zotuo. Paul pucü, "Decobado zha therei nhie kehoupuo bu rei puo thuo khashü liekevi chie kha kreipie ba phrelie, sisi a kevor kinu mha kengu ba moketuo chülie" (Korintiako kerieu 16: 2).

Paul-e kedipuo pushü shi puo puo di uko meho vo khe

1. "Deobado zha therie nhie." Hau zha nhie khakeshü kehhou chütuo. Teisozha kakrei nu mo di, kikidi thie teiu nu ta ga? Kehoumia Ukepenuopfü rüsuolieketuo la thie teiu ha kevitho mhiete. Huomia teisozha pete nu mhakiñyi kengulie nyü baya. Derei Ukepenuoptü themiako liro, deobado zha therie nhie zotuo, süu Niepuu zha süu Ketholeshü nu ketuo u zo.

2. "Nieko mia puopuo " Hau suopuo ki pu ba ga ?
Puo kehomiaki ki thükeshü zo puo kechumia pete bu
khakeshü chülienushü. Kehomia liro dieliekevi dieze nu
ketuomia, tsiu Niepu kediba nu tsüphrümia chülie ketako.
Süa uko ketho-u keyie shülie, Mhatho hau prisa se morosuo.
Süla kehovu bu ta zo volieketuo la kehomiako khakeshü
chülie morosuo.

3. "Khakreipie ba phrelie". Hau liro kepelemiako
pete kidepuo khashülie vi shi uko bu khashünushü. Mhanuü
süu raka liro, raka pie khashü zolic mhanuü süko mo liro
puo telha ro süu khashü zolie morei mhanya kiu shi süu
geinu khashüliecie.

4. "Ukepenuepfü e mhakinyi pie puo tsüshü.
"Kehomiako puo thuo rhükelie-u se khashü phrelie
morosuo. Mhanuü miapuo-e mahuyilie liro, puo Niepuu
vie rügu suo. No kidepuo khashoülie morosuo shi. Thezho
kewea nu Judamia ketsatho nu za ker zapuo pie uko
ngukelieu khashu va. Derei tsie we uko thezho kesau khro
süüsü Khrista thezho khakeshü khro nu thou tuote-mu
Niepuu japie nko tsü se-hükecü hau zaker khro kikidi
khashülie vituo ga? Themia kehouporei süu mho
khashüketuo mese zo.

5. A Vorkecū nieko bu kengu molieketuo la. "Paul-e Korintiako ki pukeshū nko deobado zha therei nhie mha kengu balienushū. Sūla uko mha kengupie ba di puo vorlie ro puo mha sūko se di kejū ketsopfūmiako kezashūya. Nko thie ha rei deobado zha therei nhie Niepuu ki mha khashūlie zotuo. Sidi dieliekevi pupie mia petha volieketuo la mha kinyi sūko kengupie ba di kese baya. Mhanuū prisa u kese doju ba mo liro Niepuu lielho chū kevo nu kemezhie tatuo.

Sūla Ketholeshū nu pupie keba nu sikelie khakeshū hau mhatho meye se. Tsie rei kekrei kenie donu khakeshū dze uko silie morosuo ba. Paul-e va kenieu leshū thupie Korintiako ketsū nu, "Derei nieko die hauha rūkralie kehouporei tsia va petsakeshūu re tsatuo, mu kehoupuo bu rei tsia va pekrakeshūu re kratuo. themia kehoupuo bu rei kenya mo di morei chū mo rorhūlieketa kemhie khashūliechie kekreilamonyū Ukepenuopfū u nei siei di khashūyakezhamia ngu puo neiyakezha la " (Korintiako kenieu 9, 6, 7). Kephru hanunu 'Nokha petsa liro, no ngu petsa lalie zotuo, derei no kha pekra shū liro no ngu kralietuo. Kehoumia pete we ngukelieu khashūlie zotuo. Puo thuo puo kidepuo khashūlie vituo shi puo thuo pepiliecie kerūsuo kehou sedelie kemo mdozū, nu, Puo mha khakeshūu, khashū

morosuo mu ikecü morei kenya kecüu monyü u nei siei di khashülietuo Sitse puo unei di khashükecü la puo thuo puo khruohilietuo.

Kehoumia Niepuu die rükralie, "A Nieko bunu thehie chü di kethachüko khruohilieketuo, mia Niepu Jisu puo thuo mia kinu mha kelie ki mhale mia ketsü we the japfükuo ikechü puo die pukeshüko nükralienukechü la a mha hako thashü nieko kieshü ho. Sishü (Mhakechüko 20 : 35). Mha hau la le kekrüta hiecie.

Mhanuü kehoumiapuo e mha khakeshü chülie ya mo liro puo kehoumia chülie su mo. Puo khashü kra miemielieketuo do sllie morosuo kecü rübeizomonyü. Puo phou ketso rei khashülie. Sitse kijü hanu puo zhakhra kevi ngulietuo. Mu khunhiepuo Niepuu kechachie kerhei-u la zhakhra pie puo tsütuo. Hau rükralie, themia kehoupuorei puo tsia prukeshüu geinu rübei re la lieya.

* * *

SABI - 23

KHRISTANMIA KELHOU (CHRISTIAN LIVING)

Miapuorei khristan chü di kijü hanu penuo vor mo. Morei miapuo-e a khristan miapuo isi pukelie la puo khristan chütalie kenjü. Khristanmia chüleiketuo la puo Khrista dieliekevi-u zelie morosuo. Themia kehoupuoburei puo khristan kechü silielieketuo la puo khristan kelhou zho se lhoulie morosuo.

Khrista rheilasiekelie sie, Pentekost zhanhie uko kezepuo chülieta. Die nu pukeshü, "Sidi uko apostelko uko kepetha dieko nu mu u kezeko ze kepekrokechü nu, niekhrüda bietsiekehrü nu mu kechako mu rüdei mo ba zota " (Mhakechüko 2: 42).

Ketholeshü kesau thukeshü ba hurei khristanko bu Niepuu kepele nu balieketuo la u nou chü kethepfu keshü kekra ngulie. Kemeyiethoko huo phrülie khe. " Süla a zenuoko a khrieko, Niepuu lanu nie kemezhiekeshüko thedo chüta lielhokechü nieko thuo silie di shürhei di Niepuu mhatho chü sei di chüsechü tha zolie mu rüdirülita hie " (Korintiako kerieu 15:58). Jakob pukeshü, "Sirei nie

thuo nie se penyapie rünyüakezhamia rübei chü zota monyü dieu chü mu zeyakezhamia chüliechie" (Jakob 1:22). Süsie tsie rei kekrei puo " Siro nieko a khrieko, nieko dieze chü sei kevor tuoi, süsü tuoi a kenguki rübeizomonyü a ngukemo ki pekuo di nie kela tselieketuo la pechü se di Ukepenuopfü nei chülie; kekreilamonyü puo nei puo medoko chü zelietuoü di nie chüpie nie bu chü nyülie mu chülieyakezha süsü Ukepenuopfü zokechü la " (Filipiko 2:12, 13).

Themia kehoupuorei suomia nie khristan kelhou zho se lhoulie nyü ya hsi, hanu mha kemeyie huo silie morosuo ba yopuo khristanmica la silie morokesuou liro Ukepenuopfü kerüsuo kechü. Khristanmia deobado zha therienhie medzi di keze vo kengulie di Ukepenuopfü thselie morosuo. "Huomia zho tuoita mo di uko u thuo u kehou vo kenguyakezha khakewau monyü huoniehüo tarho ba zolie khe; teisozhau u penuo miemietazhükechü la süko chü bei zolie khe " (Ibriko 10 :25). Khristanmia puoe nanyü kemesa puo se di dojülie. Hani kejü ketsopfümia kekhrvohi keshü rei puo. Jakob-e thukeshü rünyülie. "Puo krü kejümia mu thenu samimia mezhie rükrayakezha mu kijü hau nunu puo thuo puo perhu mo se bakeliemia, sümia nanyü Ukepenuopfü Puo-u mhodzünü mesa mu rhu mo

balieyakezha zo" (Jakob 1:27. Ka takezhü khristanko ki dieliekevi se vo pu ketuo-e uko mia puopuo mese. Hau la Niepuu die khapie u tsü keshü nu Ukepenuopfü dieliekevi se pupie kienu shü (Mark 16:15). Paul pukeshü uko die-u pie mia pethalie. (Timothi kenieu 4:2).

Niepuu la lhoulieketuo mha chü suo. Kerieu, mha chü hienukeshüko chü suo. Kenieu, mha huo we khristanmia kelhou nu ngulie bei tuo, morei chü beilietuo. Paul-e peso tsatie thukeshü nie pukemesa se shü. Uchü uphou mhattho mu Ruopfü süko. "Siro uchü uphou-a chüyakezhako meyie meluopfü ba, mu süko sü pieü mesakemo, kerüyo, terhuorhishü di rüsuokechü, themoukechü, kenuguvükechü, kegeikechü, mia kevi ngu u rokechü unou kemeyoie, u la kekreikechü, kedie kreikechü, u medo kereikechü, mu bu u ki vi nyü mokechü, mezekechü, meze di keze kethenga petae chükechü, hakoha mu kekrei sükemhie rei sa; süko sü la a thiedzü nieko tarhokeshü tuoi tsie rei a nieko tarhoshüya, themia kehouporei mha sikechüko chüyakezhako Ukepenuopfü kedikechü nu u ya ngu lielho. Derei kekhrrie, uneikechü, keze kevi; unou chakechü, mia ngukemezhie, uzho kevi, kediettho, kokemo, u kethekerekechü, hakoha Ruopfü süko; thezho puorei mha hikechüko mgupie u neikemo jü. Sizomonyü themia kehouporei Khrista Jisu bu

u kha puo vie chüyakezhako-a uchü uphou pie ua mengu mu rüyakezhako sapie krus gei gouwate. We Ruopfü la rhei tuoya liro, Ruopfü bu u zetuolie khe. We huoniehwo neikemo chü mu huoniehwo bu huoniehwo ki vi nyü mo di komethwo tuo molie khe " (Galatiako 5:19-26). Süsie rei Paul pu la keshü, "Kekreilamonyü Ukepenuopfü kinu kepar ngukemezhieu thwo kelakelie die se themia peteko ki vor mia pesi pengushüwatakechü la. Die süu u bu kethokemo tatie mu kijü hau nu u menguko khawa di u bu tsiedo kelhouki rei u nou menuo mu miatho mu ketho le di lhounukechü tha u kieya. " (Tita 2:11, 12). Khristanmia ha kedipuo chünushü shi - süu rübei pushü mo - derei kedipuo chü hienushü shi - süko la rei pushü. Kenienie khristanmia la se di lhoulie morokesuo tho phre zo.

Khristanmia ki kecüko se lhoulienu shü shi meho sashülie. Kehoupuorei Ukepenuopfü khrie perielie morosuo. (Mathi 22:37)

Puo thwo puo kekhrie tuoi puo siezeanuomia rei khrielie. (Mathi 22:39).

Puo thwo puo kekhrie tuoi puo siezeanuomia rei khrielie. (Mathi 22:39).

Puo Ukepenuopfü die rhulie morosuo (Pesikeshü 22:18, 19).

Puo kecha chülie morosuo (Thesaloniako kerieu 5:17)

puo mia pu souwalie morosuo (Rommiako 13:8)

Puo mha pete nu dietholie morosuo (Rommiako 12:17).

Puo puo kikruko khruohilie morosuo (Timothi kerieu 5:8).

Puo mha pete nu rei u Puo-u medo nunu chülie morosuo (Mathi 7:21).

Paul pucü, uko mha pete rei Niepuu za-nunu chü phrelie morosuo (Kolosiko 3:17).

Khristanmia kelhou zho-u se di lhoulieketuo rüü mo. Kristan ükecü puo gei mha kere morei pechüpenyü kecü vo salielho ikecü-u mo. Derei khristanmia chü ketuo mu khristanmia puo chülie ketuo puoca-u liro puo kelalieketo la mu Niepuu bu ya phipie puo kelhou nu puo tsülie ketuo mu vor ketuo-u mu kijü nu rei u neilieketo la.

Süla themia kehoupuorei khristan chülie ta kemo mhodzü khristan kechü kidiepuo zha shi süu si perielie morosuo. Puo ketheramia puo chüta suo, sikechü-umonyü puo kelhou pie Niepuu khakeshümia puo chülie morosuo.

Puo mia kedo suo derei puo dietho miatho zolie morosuo mu teisozha pete nu rei mia khruohi nyü siei tuolie. Puo kepele mhatho hako nu chü khrielie mota ro süsie puo kepecie nu tetsu tatuo tsiu sidi puo ka tatuo.

Bible nu uko ki pukeshü themia kehoutuorei pele di khristanmia kelhou zho tou-u nu lhou keba mia rübei zhakhra ngulietuo. Süla themia kehoutuorei puo khristanmia kelhou nu ler ta liro zhakhra ngulie ketuo chülie morosuo. Puo zhakhra ngulie kemochie thachü ta suo. Hau la die khapei u khristanmia tsüshü. "Kemezhietchü n ki phirtuoükezhüko prei hiechie. Lerei satan nieko huomia tepie kedieki nu shüwatuouü bate, mu süla nieko rüli rietuo; tsiu zha ker nieko kemezhietuo. No sia zoürei n rhie chü zolie, siro a kerhei tsüreu pie n tsütuo" (Pesikeshü 2:10).

* * *

KHRISTANMIA KEKRÜKELIE (THE ERRING CHRISTIAN)

Khristanmic ngukemezhie nunu tetsuta lievi me ? Morei puo kephouma chüthorta di thela nhie pejüwata lievi me ? Themia pete - mo ikecü pu lievi. Derei Bible nu pukeshü - u. Süuca khristanmia bu tetsuta zotuo ükecü mo mu pelekemoko tatuo isi kecüu rei mo. Derei tetsuta di pejü watalie kevi tei vorya. Süu chüta lievi mu süu ha mhodzüko rei sikecü ngu, mu süu chü la ta rei lievi.

Ketholeshü kesau nu die khakeshü ngukelie khristanmia kehoupouerei Ukepenuipfü Nuo chülieketamia kekrükelie ngulieya. Mhanü si mo liro kiüdi die kere kha se ba ga ? Mhanü khristanmia puoe Niepuu die khakeshüko zelie mota liro süuca puo Ukepenuopfü die rünyülie moketa puo sikelie la kataya.

Bible nu pukeshü khristanmia kekrükelie nunu rei la vor kekhrie therieu nu tuolietuoü ro puo mha huo medzilie morosuo. Jakob pukecü, "Nieko süla shürholieketuo la huoniejuo mhodzünü nie kejo kemouko pu zowalieliechie, mu huoniehüo la chalieliechie. Kemiathomia u hie chü di cha liro mha kezha phi chüülieya " (Jakob 5:16). Hakiha

unou kedikelie we thupie tuo mo derei mha süko chülie morosuo. Khristanmia kehoupouerei uko kephouma nunu rübei lalie di uko kephoumako pu phra walie morosuo. Sidi puo Ruopfü kitsatie morei vapei puo tsülieketuo la Puo kecha chü sedelie.

Mhanuü themia kehoupouerei puo nou mu kephouma chü wata ro, puo kephouma süko la puo nou kedilalie mu süu Ukepenuopfü ki pu phrawalie tsiu vapie puo tsülienu di chalie. Mhanuü miapuo-e puo kephouma chükewa puo siezanuomia morei puo zemia huo bu silie liro puo sümia kinu vo di puo nyieu chu kemesa walie. Mhanuü themia kehoupouerei ukephoumako kehou tsüphrumia mörei mia kropuo bu silieta liro, mha süko se kehou mhodzzü nunu pepi kemesa walie unou kedei lakelie hau puo la sükemhie chülie tuo. Jakob 5:16 nu pucü huoniehüo kephouma vapie ketsülienukecü süko chülie morosuo. Süsie u kephouma nunu vapie u tsüshülieketuo la Niepuu ki chalie morosuo. Süla u kejo kephra hau mechü mhodzü nunu tuo. Niepuu pukeshü hako chülie mo ro puo ka tatu.

Thakie kekrekreikecü kekra Ketholeshü kesau nu ngulie. Kerieu liro Simon themouu. Simon hau themou miapuo morei hasie kedipuo vortuo shi mha süko rei pushüyakezhamia puo. Filip Samaria nu vor di dieliekevi

dze pupie mia kie, sitse themia kekra pelelie mu dieliekevi dze rünyülie di ze phreli. Simon rei süko donu miapuo uko phrü shü khe. "Sükisü Simon thuo rei pelelie; siro puo baptaiz chülie tse Filip ze sei tuo zota; mu sükisü zasiko mu ungo mhatho kezhako chükelie ngu di ngota. Siro Jerusalem nu keba apostelko-a Samariamia rei Ukepenuopfü dieu zelietaükechü silie tse uko Pitor mu Johan ketsepie süko si shü; mu unie ke tse süko bu rei Kemesa Ruopfü ngulietuou di süko la chashü; Kekreilamonyü sükisü rei puo süko mhogei vor mo zoluo: Uko Niepu Jisu za nunu baptaiz chükelie rübei zokechü la. Sükisü unie unie dzie chapie süko gei shü: sitse uko Kemesa Ruopfü ngulie. siro apostelko u dzie chakeshü geinu mia bu Kemesa Ruopfü ngukelie. Simon-a ngu di raka üse unie tsütuoü di sie. A bu rei a dzie chapei mia gei shü ro, mia bu Kemesa Ruopfü ngu lieketuo kekuo hau a tsüchie. Sita. Derei Pitor sie puo üse, No shükei raka se Ukepenuopfü mhaphruo khrükelie lekechü la no rei n shükei raka ze keka nu votalie : No hanu n za morei n ya puorei ba mo. Kekreilamonyü Ukepenuopfü mhodzünü n nou mezhü ba mokechü la. Süla n noudo kesuoko vashü n tsüta molhe shiü n medo kesuo hako kedeiwa di Niepuu ki chaliechie. Kekreilamonyü no n kerüzhüko pie n re pfü tuoketa mu kesuo die chü tuoketa a n ngu bata ze ru. Sitse Simon lasie unie üse Nnie kepuoko

puorei bu a gei phir heinukechü la nnie a la Niepuu ki chachie" (Mhakechüko 8:13-24). Mha sükosü kedipuo ta ga ? Uko ngukelie. Khristanmia puo-e phouma taya. Ketarhokeshü dieko kedipuo puo khapie u tsüşü ga? Puo pukeshü, Unou kedilie sidi unou ketho pie Ukepenuopfü ki chalie ro kejo vapie tsülietuo. Puo Pitor ki mha kere dzülie mo ketuo la Ukepenuopfü ki chalienu shü. Puo kekrükelioko la puo nou kedilie mu puo kejoko ma valieketuo mengu ta.

Jüketa nuo dze Luk 15 nunu rei uko silie. Puo puopuo ze lhoutuo di tata. Derei vo thelatho nhie puo kephouma puo lotso kelie zenu puo kekrükewa si lalie di rei la vorlieketuo la puo thuo puo pepi lalie. Puo puo ke'ä kephouma chüwate mu puopuo-u bu puo ze lalienu di pu tuo isi. Puo puo ze lalie. Süla puo tesuta zo shierei la sier Ukepenuopfü nuo chü lalie, derei mha süko liro puo kephouma nunu puo nou kedi lalie tsiu puo kejoko pu phra kelie geinu zo. Süsü puo puo puo ki kejo cha mu puo kekrükewako vashü puo tsü.

Khristanmia puo phoumata liro, puo kephouma nu tsu taya morei kehou nunu puo za, khawaya - süunu puo kate. Puo sünu tuo sei zo vo di kechachie keka nu votatuo - morei - puo nou kedi lalie vi, mu puo kejoko phra di puo kejoko vashülienu di Ukepenuopfü ki chalie - sidi

Ukepenuopfü la lhoulie. Themia kehoupuorei puo thuo puo le kemetho di khristan chütuoya ro teigei volei kenjü. Mhanüü khristan puo e kerhei keditsüre ngulie nyüya ro puo Bible nu kedipuo pushü shi süko zelie morosuo.

* * *

SABI - 25

KEMEVO

(FASTING)

Kijü hanu nanyü kitsatie u nounyü ketuomia themia kekra rei kemevo hau uko la meyie se ya. Kemevo hau mha kesa puorei mo. Ukepenuopfü themiako puotei huonu mevolieya. Niepuu themiako puo bu mevolienu di pushü me ? Mhale kekrüta mo zo kemevo la mha kehrükecü puo rei jü. Themia kekra rei kemevo ca kepuu sie mevo ketho chülieya mo. Uko kethekre kemevo puo chü taya. Mia mhodzü thakie tuo rhi nu chüya. Uko süu se kethera taya. -sidi themia la mha kevi chü keba dorie taya. Derei themia süko puo thuo puo la rei mu Niepuu zapu zayie la rei mha kemevi chülieya mo. Bible nu kela krei di mevolienu di puchie mo, morei Ukepenuopfü themiako bu bavüdo huo se di teisozha huo nu mevo mu teisozha huo nu cü mu krielienu di Bible nu pushü mo zo.

Bible nu meho vo liro Ketholeshü keweü teiki themia kekra mevo kecu dze ngulie vi. Khrista mevokecü rei uko ngulie. Puo teisozha hiedia mu teisozha hiedia kecü kekrei se mo di tuo vo. (Matho 4). Puo mhie di mevolienu di Puo siedziko ki pushü, derei ketherakezhako kemhie di chü hienushü. Khrista pukeshü, "Sizomonyü nieko mevoketuo ki ketherakezhako tuoi nieko zie pesupie tuota hiechie; süko zo we mia bu uko mevoketuo ngu nyü di uko zie sie tuoya. A nieko ki pu touthütuo, süko zo we uko zhakhra nguliete. Derei no zo we mevoketuo ki tier pie n tsü kenhelie, mu n ze rei tsuwalie; sidi n kemevo pie mia bu ngu hieü kepekhre nu bayakezhau n Puo bu n ngulie; siliro mha kepekhreko nguyakezha n Puou thuo n zha chüpie n tsütuo " (Mathi 6:16-18). Süla Niepuu kemevo la suo ükecü pushü mo. Derei puoca nyi tou di chülie- nushü. Puo puo siedziko bu cha mu mevo nyülie. Thiedzü nanyü kitsatie ketuo phichüko kethera di mia mhodzü puoko mevo pengu ketuo khieko mhie di chü kezhamia Puo sümia lee pejo shüte. Khrista pukeshü uko kemevo tei pie bakelie ki mia bu si zo mu ngu mo. Mhanüü uko unou pete se chalie ro Ukepenuopfü e uko kemevo-u la puo nei chülietuo.

Khristanmiako bu puotei kehoupuo nu zo shierei kemevo tei balienu mo. Niepuu rüsuolieketuo la puoko bu

mevolienu rei mo. Derei Khrista e mha hau miapuo puo la khashü. Mhanuü puoko unei üro mevolie vi. Mhanuü puoko la mevolie morosuo kecü le parlie ro puoko la kevi-u zo. Derei süu thezho-u nunu mo. süla Khristanmiapuo e kekreamia ki süu chü beilienu di azah khashü kelie jü. Mhanuü huomia sükemhie kemvü chü ro puo kekrü tatu.

Ketho, u Niepuu e uko bu mevo ketuo cha thashü derei puo uko bu süu azha khashü di mevolienu shü mo. Khrista mevokecü la uko bu rei mevolie morosuo. Üdi kropuo e kro kekreamia ki u rhie chüya ro- khristanmia pete bu Khrista gou kewa mhie di uko pete rei gouwalie vi me ? Uko kehoupuorei kepele ki - tsatie metei tha di movolie kemosie mu sidi u Puou ki penuo volie. Kemosie mha süko puo kemevi puo rei kgu lielho. Derei kiudi mevo ya ga - Niepuu ki mevo kelie geinu Ukepenuopfü ki penuo kuo vorlie - kepele metei kuolie- Ukepenuopfü rükra kuo mu u mou nu puo rüchü nyü kuolie mu Ruopfü kitasatie mhathoko la vikuolie - Satan mho kuolieketuo la. Süu themia moule lukhro nu par di mhasimhale puo pra mgulieketu la mo, si kecü-monyü movo kelie geinu kekruohi volieyakezha la. Süla Niepuu e Puo siedziko bu mevolienushü.

Kiüdi tsiedo Khristanmia mevo ya ga ? Kekreamonyü manyako, mu uchü uphou la mha kinyiko, mhodzü nunu

talieketuo la mu sidi themia kehoupuo mouleu bu rei Ruopfü kitsatie tha metei balieketuo la - Kecha kechü tei-u ngu kralieketuo la - Niepuu kinu kekuo ngulieketuo la - mha ukedo pesuo wayakezha mho kuolieketuo la - mhaca rhülie ketuo la - mesa kuolieketuo la kemevokecu ca huo khristanko kemevo chü seilie - derei themia bu ngu hie - siro Ukepenuipfü n mezhieko ngulie tattoo. We mevokecü dze mia ki pu mo - rei vi. Derei Ukepnuopfü e n kecha-u geinu chüshütuo tsiu themia kehoupuorei puo kechau la ja pie puo tsü phi zotuo. Thie khristanko kekra mevokecü dze silie ba zo. Kemevo hau se morosuo ükecü we pu shü mo zoürei kemevo tei jüte ükecü mo. Derei mevolie morosuo.

Mhanuü no thezho huo la morei n thuo theshe therhu pfü kenyü la zo liro n kemevo-u kemethuo zo. Mhanuü n kemevo-u n nou pete se di Niepuu penuo kuolieketuo la mevo yaü liro süu la n kepra nyi phi lietuo süu le liecie.

* * *

SABI - 26

KESEKERI

(MARRIAGE)

Kesekerikecū zho nu themia kidepuo tsate shū. Sitse nu Ukepenuopfū e thezho rhüpie tuo di süu bu mesa di zeliaketuo chūshū. Thupie kezhū nu, pukeshū, "Siro Ukepenuopfū Jihova-a sie, themiau bu puo rübei keba vi molie; a puo kekhuohi puo chūshütuo. Sidi Ukepenuopfū Jihova-a nha nu nhachū peteko. Siro teigei teirako pete chūshū : di themiau bu uko za tholienu di ze vor puo ki shū ; mu themiau kehoupuorei pie polhoukeshūko kiekeliu se puo za chū phre tuota. Sidi themiau perinuoko za tho phrelie, mu teigei perako pete, siro mha nu nhachūko pete; derei themiau la puo kekhuohi ngulie mo. Süsie Ukepenuopfū Jihova-a keze kesou se puo bu themiau gei vor, ru puo zeta. Süki puo-a puo tieru puo bielie, di puo chūu chū kemawa; siro Ukepenuopfū Jihova-a themiau geinu biekelie tieruu se thenumia puo chūlie, di süpfū ze vor themiau ki shū. Siru themiau sie, haha a ruko donu a ru zo mu a chū donu a chū ze; puo üse Thenupfū ütuo. Themiau geinu puo se parkelie la. Süla themia-a puo puo mu puo zuo khawa di puo kimia kitsa votatuo : di sünie chū puo

chütatuo. Siro unie kenienie methuo zo, themiau mu puo kimia mu unie menga mo zo " (Keriekitho 2: 18-24).

Khrista tei ki rei hau kepu zo vor. "Sükisü Farisimia kro puo puo ki vor puo kedo di sie, Themia mha kehoupuo lanu rei puo thuo puo nupfünuo khakewa thezho ma ? Sitse puo lasie, sietenu themia chükeshüu thepfümia mu thenumia unie chüshü ; mu sükisü pukechü, Hala themia puo puo puo zuo khawa di puo nupfünuo penoutatuo, mu unie keze chü puo chütatuo ikechü nieko phrü mo zo ma ? Sidi unie kenie monyü keze chü puo ta zotuo. Süla Ukepenuopfü kesakeshüu themia bu chükho kekreiwa hiechie; sita. Sitse uko sie puo üse. Di siro kidi Mosa thiedzü u nupfünuo vakewa leshükhashüo khawalienukechü puhsü ga ? sita. Mu puo ko üse, Mosa-e nieko nou kere la nieko nupfünuo vawanukeshü zo derei sietsenu zowe sishü mo zo. Sizomonyü a nieko ki pushütuo, Themia kehoupuorei pierüü la zo kemosie puo nupfünuo vawa di kekrei lie ro, pieü chüta zo; mu themia kehoupuorei mia puo khakewapfü lie ro, puo rei pieü chüta zo. Sita." (Mathi 19:3-9). Jisu e pu la shükecü, " Siro themia kehoupuorei puo kimia khawatuo liro, puo khawaketa leshü pie puo tsüchie, isikechü rei pupie zhü. Derei a nieko ki pushütuo, themia kehoupuorei pierüü la zo kemosie puo kimia khawa ro, puo üse pieü kechümiapfü

chüwata zo; siro themia kehoupuorei mia puo khakewapfü lie ro, puo rei pieü chüta zo " (Mathi 5:31, 32). Peso tsatie thupie kezhö ketholeshüko nunu we ketho-u hako silie.

1. Ukepenuopfü e kesekereikecü kemesa mhatho puo chüshü.
2. Ukepenuopfü e nguokecü themia u bu puo rübei keba vi molie, derei puo kekruohi se morosuokecü la chüshü.
3. Themia e puo puo mu puo zuo khawa di puo kimia kitsa votatuo.
4. Kesekerikecü geinu thenu thepfu mo puo chülie ta.
5. Khrista pupie ukiekeley nu sietse nu Ukepenuopfü e thenumia puo mu thepfümia puo unie bu kesekeri kecü puo medolie.
6. Susie rei Puo uko ki pukeshü Ukepenuopfü chü kesakeshüu themia bu chü kho kekreiwa hienu shü.
7. puo uko ki pukeshü u nupfünuo vakewa vapuo leshü khashü kekreilamonyü themia nou kere la mia nupfünuo vawanu keshü zo, derei sietse nu zowe sishü mo zo.

8. Khrista thezo khakeshü nu, themia kehoupuorei pieü la kemosie puo nupfünuo vawa di kekrei lie ro, pieü chüta zo.
9. Mhanuü miapuo e puo mupfünuo vawa di lie lalie liro pieü we chü mo derei unie pierüü chü wate.

Ketholeshüko nu pukeshü tuoi themia kehoupuorei u nupfünuo ngulie ta ro, süu bu puo nei chie la zo. Themia kehoupuoburei puo mei kemo geinu u nuofünuo vawa ketuo die khashü mo. Miapuo mho u nupfünuo lie kelie rei die khashü mo zo.

Mhanuü mia puo e puo nupfünuo pieü chü keta silie ro. Puo kekrei lie la lievi. Morei mhanuü thepfu shierei thenu shierei sia ta ro kiya la lievi. Derei si kemosie Ketholeshü nu kiya la kelie dze pie pushü mo.

Mhanuü miapuo e puo mho lielie di lhou baü liro morei puo pieü chü di zelhou ba ü liro, puo kimiako donu kerietu-u rübei kemosie kekreiko pete khawalie sisi khristanmia puo chü ta lie.

Kesekerikecü hau Ukepenuopfü medo nunu zo. Süu ca liro u mia puopuo u nupfünuo nyi di u nuonuo bu kruo si die süsü kijü-u bu kruolieketuo la. Ukepenuopfü thezho-

u khakeshü e kesekeri, vakewa morei kerei la kelie rübei la khashü mo derei Ketholeshüko nu u nuopfünuo unuofpunuo tsiu u nuonuoko la mha kekra pupie kieshü - u nupfu bu u nupfünuo khrielie tsiu u nupfunuo bu rei u nupfunuo khrielie. U krünuoko rei u nuonuoko bu lhou mezhü sielieketu la petha menuolie. Sitse u nuonuoko rei u puo u zuo rhu si parlie tuo Hako phrülie. Efesako 6:1 -4 ; 5:22-25 mu Kolosiko 3 : 18-21.

Süla kesekerikecü bu mha kehourapuo nu rei puo therhu kenyi puo chülie. Ukepenuopfü thezho khakeshüu rhulie. Sitse n zhakhra la mha nyilietuo, si mo liro kijü hanu no kemezhiyecü rübei vor n se lietuo tsiu vorketuo u kelhou nu, morei kijü hanu kelhou-u nu rei kemezhi lietatu.

SABI - 27

NANYÜ TSATIE THENYIKO (RELIGIOUS FESTIVALS)

Nanyü kehouporei thenyi baya mu süko ze di u kenei tei pevolieya. Tsiedo teicie kepra hako u nei di puotei ketsei kewa chü vor zhie. Tsiedo khristanmia kekra rej nanyü tsatie thenyiko se di puotei pevokecü chü phi partazhie.

Bible hau pejo shūwate. Apostel Paul-e Galatianki kehou pejo shū. "Nielo teisozhako mu thekhrūko mu puotei kekreikechūko kenyū tuoya. A nielo la a melou suo zo, a nielo la a teitso chū tuokechū kemethuo chū zowa thenyūsie " (Galatiak 4:10, 11). Ketho, mhanuū thie ha, Paul ba tse puo khristanko la mha huo pu mecie zo. Kiūdi ? Kekreilamonyū uko rei Galatiako mhie, di teisozhako, thekhrūko mu teicieko rükra di chūtuo seiyakezha la.

Peteko donu khristanko Ketholeshū medzi mo di chū vorkecū ha Christmas morei Khrista kepenuo zha rei puo. Sūsū, ketholeshū nu mhapuorei Khreista kepenuo zha la thenyi chū lalienu mo zo. Khrista kepenuo zha rei puotei ki-u nu shi thupiezhū mo. Bible nu sūu Rūde zha 25 nhie penuolie morei teisozha kekrei nhie penuolie ūkecū pushū mo. Kemeyie-u liro puo penuolie derei uko bu Khrista siakeshū-u rükra balienushū. Kekreilamonyū puo siakeshū khrukewa tsiu rheilasiekeli la u kephoumako vashūlie kevi mu kechachie kerhei siedze ngulie takecū la. Mhanuū uko mha kehoupuorei rükra tuoya liro uko puo siakeshū-u la rükralie morosuo. Mu sūu teicie puo nu vapuo rübei mo di, uko Niepuu kerükra ca cū kecū teisozha therienhie medzi di puo rükralie morosuo. (Mathi 26: 26-28; Mhakechūko 20 : 7).

christmas hau supuo nie sedeshü ga ? Catholic kehou-e sede keriethe chüshü. Uko kele-u liro kemesamia kekrei kekra rei uko therhü khapie thenyi zha sekecüko se di uko tei pievolieya, derei Khrista la thenyi jü. Süla puoko Christ-mass isi tuoü di tholie ta. Süu Khrista si kemomia thenyü rhi nu chülie. Puoko Khrista si kemomia cha tsa va la ta, süu Niaki rhuo - nunu Christmas kie par ta. Sidi teicie huo voketa sie nu süu pie nanyü tsatie thenyi puo ta zo üdi thie themiako süu lieliete. Derei süu Bible nu keba mhielie mota zo. Bible phrü kesimia mu phrü keuomia süunu santa claus, Christmas seiboko mhanya kereko pie houniehuo ketsü do tsiu mha kekrei kekra keseyakezhako Bible nu ngulieya mo mo shi meholiecie. Themia kehouporei Khristan ketho chü kezhamia ketholeshü nu pfhülie morosuo.

Nanyü kitsatieko thenyi kemeyie kekreipuo liro Easter, Good Friday penyikelie - Khrista siakeshü zha mu Easter puo rheilasierkelie hau khristanko la meyeie se. Khristanko kekra Niepuu Zhanhie khise rüna kehou baya. Hau zha nhie rei Khrista si kemoko la vo 'Pazhierhuo-u' rüsuo chü la taya. Khristan kethomia liro Niepuu kesia mu rheilasiekelie thenyiu Niepuu zha metsi kese shülie morosuo. (Mhakechüko 20 : 7; Korintiako kerieu 11). Kiüdi teicie puo nu Niepuu siakeshü mu rheilasiekelie nyi kedalie ya ga

? Süla süu geinu u khristanmia thenyiko ketholeshü nu medzi motaya.

Meyie bakemo thenyiko kekra baya. Derei süko pete rei Bible nu pupie ketuo dieko va rhuo phre. U Niepuu khristanko bu teisozha nu thekhrüko nu mu teicie nu themiako thenyi keba hau kenichie keba silie. Süla puo süko nyi kebako chü hienu di pejo shüwa. Themia hau u thuo u medo chü nyü mu thenyi la teisozha huo keda krei bakelie la u ngo sekecü silie. Kkreilamonyü themia kehoupourei puo chü kezhöu puo mezhü pfhü tuokezha la. Themia kekra tsatie nanyü thenyiko mhapourei ketso mo di puo ki ketsei waya, kekreilamonyü themia krodi puoko sie medzideta la. Puoko kele ki themia pete chü mu ze keba la puoko üse mezhü zo üdi pele tuoya.

Themia kehoupourei Ketholeshü phrülie morosuo, mu sidi tsiedo teiu la kedipuo mhielienu shi u thuo silie morosuote. Mhanuü Ukepenuopfü die nunu pushü liro süu chülie zhü. Mhanuü Ukepenuopfü die nunu chülie ketuo kekuo khashülie mo liro süu khawalie morosuo. Uko themia zhoko uthuo u zho rülike mu themia thuo kepetha zhoko nunu ta talie morosuo, mu sidi Ketholeshü nu pupie kezhöu rübei zelie moruso. Ketholeshü nu kedipuo se u pethashü shi süu uko chülie zotuo. Ketholeshü nu kemo kekreiko pete

thezakevi thopie Pope idi kiekelie hau Kehtoleshü nunu mo. Bible nu süo mhie di puo tha-u chü rüriekelie jü. Bible nu pukeshü Khrista e kehou tsüu mu themia ha tsüphrü kemosie u tsüu chüie kenjü (Kolosiko 1:18; Efesako 1:22, 23).

Thesakeviko huo Cardinal Bishop, Arch Bishop hako rei Ketholeshü-u ze kekreative. Ketholeshü nu theza hako mvüdze puorei jü. Uko phrükelie nu Khrista e kehou tsüu mu kehou puo nu Pastorko mu Dikonko balie morosuo. Ketholeshü nu miapuo se kehou-u kekhyakezha thezho morei kehou pete kekha ba kezha zho puo rei jü. Paul e Tita tarhokeshü nu" A n bu mha chü tsoliekemoko chü kemechieshülienu mu a thiedzü n ki a die khakeshü tuoi rüna kezha kheko nu kehou kepfeko kedapie balienu di süüsü la a n khapie kreta nu piebawate" (Tita 1:5). Süsie puo-e kehou kepfheko mu Dikono bu kedipuo chülie morosuo shi süko la pushü. Ca puo nu kehou phichuko bu u kinumia ba phrelie mu unuonuoko rei bakecü nu pushü. Paul-e hau pie Timothi kerieu 3 nu thupie zhü.

Theza kekrei puo Ketholeshü ze kernie mokecü u liro themia-u üse Father isi di kieliekezha hau rei sa. Khrista die khakeshü nu, "Siro kijü hanu nieko miapuorei üse nieko Puo chü hiechie; kekreilamonyü teigei kebau rübei nieko Puo zokechü la " (Mathi 23:9). Themia kehoppuorei themia ki

ze di theynyi chütuoü ro uko supuo nei chülietuo ga ?

Khristan kethomia nanyü tsatieko thenyiko se di vierhie chülieya mo.

* * *

SABI - 28

NANYÜ KITSATIE THEZAKEVIKO

(RELIGIOUS TITLES)

Themia ha thezakeviko mengu mu khrie phiya. Puo za bu meyieliectueo la puo thezakevi kesa pfhü seitüoya zo. Nanyü kitsatie liro hau kekrüecü rei zo mo. Derei thezakevi süko nanyü tsatie se ta liro süu Ketholeshü nunu mote.

Puoko Ketholeshü medzi mo kekreilamonyü Bible nu puoko bu süko chülienukeccü ngu chieya mokecü la. Thezakevi hau liro themia-u bu puo tha-u chü rükrie kuoliketuo la zo.

Kijü hanu miapuorei kehü-u tsü chü di ba lielho zo. Themia kehüapuorei themia mhodzü nuke tsu di kelukecü Kehtoleshü nu pu mo, süla puoko kekrü. Theza morei Father

isidi kielieyakezha hau Niepuu dieko ze ya kemomia zo.
Uko themia dieze tuo mo, Ukepenuopfü lie chütuo ga ?

Thezakeviko huo liro 'Rabi' mu 'Master' hako rei sa.
Themia thuo thopie 'Rabi' isidi kiekelie hau Jisu-e pejo wate.
Puoca pu vathsa di sie, puo üse, "Derei nieko we mia bu
nieko ü 'Rabi' ühiechie; kekreilamonyü nieko kepethau puo
rübei zo, mu nieko zowe sieze dzürei phre zokechü la "
(Mathi 23:8). 'Master' isidi kiekelie dze Mathi 23:10 nu
ngulietuo. "Sizomonyü mia bu nieko ü kezhako üta hiechie
kekreilamonyü Khrista rübei nieko mhokezhau zokechü la "

Derei tsie rei humia Rabi mu Master isidi kietuo zo.
Süla puoko rei Khrista-u dieko nu meho vo liro kekrü phrete.

Thezakeviko huo 'Reverend, Right Reverend mu most
high Reverend, Doctor hakoba saluo ha kemhieko ha seya.
Derei "Mesa mu preiürhukechüu sü Puo za zo " (chieliko
111:9). Supuonie Ukepenuopfü ze ketoulie vi ga ? Theza
mu thezakevi ha kemhie di sumia nie pfülie zhü shi süko
Ketholeshü nunu mo, kekreilamonyü Ketholeshü nu selie
kevi kekuo sühe khashülie mocüaavo nu puoko kiüikekrüta
ga liro puoko thechü kerükrietho-u chü di themiako bu
puoko rüsuoyakezha zo. Derei themia puo-e themia kekrei
puo rüsuolie lielho. themia pete phoumate mu themia
peteko kelakelie ngulie morokesuo tha nu batacü la.

(Rommiako 3:23 ; 5:8). Pitor-e Kornelius bu puo mhodzü nuketsu puo kelu hienu di pushü. Puo phoulie di shie No sie thaliechie: a rei themia zowe; sita. (Mhakechüko 10:26). Pitor thuo rei therhu-u melewa ro, miaümia la kedipuo mhie ta.

Tsie teiu nu nanyü kitsatie mha keretho u selie keba u liro themia kekra rei puo thuo puo üse mia mhodzü nu vi üdi pfhü mu zhapu chüketuo ha rei puo zo. Süla puoko mia bu puoko lie chü di lhouketuo merü tuote. Puoko kele ki puoko kehoupuo pu shierei thezho puo mhie di u zotuo nhie mu miapuorei ketso la lielho nhie kecü le tuoya. Mha kere kekreiu liro miapuo-e kekreamia mhodzü nuke tu di kelu keshü la themia-u thezakevi kralie taya. Ukepenuopfü themia bu miapuo miapuo mhodzü khutou kelie puo medo mo derei Niepuu die khakeshüko rübei zelienu shüwata zo.

Süla theza Pope, Cardinal, Father, Reverend, Rabi mu Master isidi kiekezha kheko Niepu siemedzi mo ükecü si kemecie se liete. Themia kehoupuoorei thezakevi süko dziekelie kheko puo thuo puoü Niepuu chüliete. No kiu rhó mu rüsuotuo ga ? Tei mu kijüu Niepuu tuo mo morei theza kevi-u se rügulie di kiekelie-u tuo ga ?

KETIJÜ KEPETHAKO (FALSE DOCTRINES)

Nanyü za se di pupie petha kecü kheko pete ketho mo. Ukepenuopfü za se pupie mia kie kezha kheko pete Niepuu la mo. Themia kehoupuorei Niepuu die pu kezhamia Bible kepetha die se pu tuoya mo mo shi silie morosuo. Johan pukecü, "Kekhrieko, nieko ruopfü kehoupuorei peleta monyü ruopfü süko Ukepenuopfü kinu vor mo mo shikechü rei menuoleichie; Kekreilamonyü siedzekesi ketijü kekra par kijü kekra par kijü tuoketa la " (Johan kerieu 4 :1).

Süla ketijü kepethako dieca huo keze meho vo khe. Themia huo mha süko pele kemo la tijü ta mö derei Bible nu pu keba-u zeliie kemomia süu Ketholeshü nunu mo. Nie thuo meholie.

1. Ketijü kepetha puo liro Ukepenuopfü-e themia huo kedalie di kekra tsatie pekawatatuo isi. Themia kehoupuorei puo thuo puo zho-u kedilie kere puorei ba mo.

Hau ketijü die kekreilamonyü Ukepenuopfü die nu hakemhie pushü mokecü la. Hakiha Ukepenuopfü-e kro

kenie dze pushü. Puo pukeshü kemiathoko kelalietuo mu kerüzhü-u pejo watuo. Derei Niepuu pukeshü themia bu kiu kro nu valietuo si kedalienushü. Mhanuü süu ketho mo liro Bible hau kemethuo puo ta zo. Apostel Pauo-e pukecü, "Puo-a u bu u noushü zouzhie nyi di puo kengu ki mesa mu jo molieketuo la kijü hau chükelie mhodzü Khrista nunu u kedalie; Puo thuo puo nei puo medo keviko chü di Jisu Khrista la u thekepie u bu puo nuo nuothonuo kemhiekochütuö di pedzü perie kese toulie, kekreamonyü puo khrieu la methuo kha u tsükeshü puo u ngukemezhie zaie chükeshüu tshelienukechü la zo " (Efesako 1:4-6). Süla Paul-e pedzü perie pukeshü kemiathoko rübei kelalietuo. Derei puo kemiatho kro nu sumia shi pu shü mo uko bu u thuo kedalieketuo la.

2. KETIJÜ KEPETHA KEKREI PUO LIRO NUORANUOMIA KEPHOUMA NU PENUO VORYA ÜSI :

Hau si toulieketuo la David-e pukeshü-u themia kekra se ya. " Harie, a we kephouma nunu a rhilie, mu kephouma nunu a zuo-a a nuounipfülie " (chieliko 51:5). Hakiha David-e kephouma sa di penuo vor mo, derei kephouma nu penuolie., Harie dieca kekrei se. Ketho zo uko kijü nu

penuo pie vorkecü kephouma rübei tshupfhü tuo, mu kekuomia pete shierei kephouma ba phre; süla uko 'kejokemou donu' ba ükecü rei keitho zo. Derei mharapuonu rei kephouma thsupfü di penuolie ükecü thupiezhü mo zo. Khrista-e nhicuko kepetha nu silie. Pethakelieko, sie "Teigei kedi nu supuoë kezhattho-u chü tatuo ga ? " isidi ketso kesie ki, puo se , " Sümesekisü pethakelieko Jisu ki vor di sie, Di siro teigei kedi nu supuonie kezhattho chüya ga ? Sidi ketsota. Sitse puo nhichunuomiayo puo kie ze puo ki vorlie, sidi puo khapie uko donu pebalie di sie. A nieko ki pu toushütuo, Nieko la vo nuochunuomia mhielie kemosie nieko teigei kedi nu le lielho zo. Süla themia kehoupourei puo thuo puo le pechü phi nhiechunuo hayo kemhie chükelieu teigei kedi nu kezhattho zo. (Mathi 18: 1-4). Mhanuü nhicuko kephouma thsupfü tuo liro Jisu e süko ze kemejü lielho mecie. Derei unuoyo-e lhousier puo mha phrü silie kemochie, puo penuokelie ki kephouma jü mu kephouma puo gei tuoya mo. Süsie puo phichü lietse, puo pelelie vi, puo kephouma nunu rüdilie vi, sidi Ketholeshü nu pukeshüu medzi di puo kephoumako vashülieketuo la baptaiz chülietuo. (Mark 16:16 ; Mhakechüko 17:30; Rommiako 10 :10 ; Mhakechüko, 2:38). Hau geinu

kemosie ka ketako kelakelie ngu la lielhote. Uko bu chüliekelho-u Jisu Khrista-e pushü mo. Süsütuo nuoranuomia yopuo-e puocapuola silie moluo tsiu ketho-u silie moluo, süla puo kelalieketuo ca nu ba we.

3. KETIJÜ KEPETHA KEKREIPUO LIRO KEHOU KEKRA
BA MU SÜKO PETE REI VI PHRE. SÜSIE REI PU SAKECÜ
KEHOU-E MEYIE MO :

Bible nu pukeshü kehou puo zo mu süu meyiethor kecü la Khrista-e puo zie pie süu la pekrushü (Mathi 16:18 ; Efesako 4:4 ; Mhakechüko 20 :28). themia thuo kehou chükelie kekra baya ükecü rei ketho zo. Derei süko U Niepuu pesieshü kecü-u nu ba mo.

4. KETIJÜ KEPETHA LIRO - KEPELE RÜBEI
KELALLETUO. MHANUÜSÜU KETHO LIRO KIÜDI UNIEPUU
E UKO KI UNOUKEDIENU , u kejkemouko phrelienu
baptaiz chülienu, khristanmia kelhou zho selienu tsiu
Ukepenuopfü lie chülienushü ga ? Jakob 2 nu phrülie.
Kepele hau liro u mvüdze-u la pekrei di pushü.

5. Ketijü kepele kekreipuo liro - Miapuo-e kelalie ta

liro, puo teisonhie kelaliete.

Khrista-e u ki pethakeshü no sia zoü rei kepee nu n r hie chü zolie (Pesikeshü 2:10). Mhanuü puo kesia zhanhie rei peletuo liro kedipuo mhie tuo ga ? Puo sünhie kata molie vituo me ? Bible nu miapuo bu rei mekhru nu tsu mota lielho kecü rei ketho zo. Mekhru nunu tetsu ta liekevi rei pushü zo.

6. Ketijü kekrei kepetha puo liro - mha ungo mhathoko thierei chülie vi.

Mhanuü süla ba liro, süko kirapuo ba ga ? Kiüdi süko bu kesiako chü perhei la mo lalhiko, mu ü mhi kecieko chü pevishü mo ga ? Mha ungokecüko thie chülie ba mote. Vapuo themiako silie kemoki puoko dieu ze vor mu puoko bu Ukepenuopfü kemhie chüb vor wate. Derei tsie we uko siliete mu Ukepenuopfü dieko rei siliete - mha ungo mhatho kechü ha se morokesu7o tho puo rei mo. Mhanuü puo mha ungo mhathoko nguliev shierei puo ketholeshü pele mo liro, puo ungo mhatho rei ngulie mo zo (Johan 20:30,31).

7. Ketijü kekrei kepetha puo liro lapie tshekeshü mu kegepie vakecü baptism.

Hako ketijü zo kekreilamonyü kegepie va mu la pie

tshekecü hau baptism üdi kielie kenjü. Baptism puoca-e dzü nu khrukelie (immersion) (Rommiako 6:3,4 ; Kolosiko 2:12). Mhanuü no nepie dzü nu shü chie mo zoluo liro, no baptaiz chülie mo zoluo baptism puo zo (Efesako 4:5).

Hau kemhie di ketijü kepetha kekra baya. Puoko ketijü zhapuoko zo, kekreamonyü Bible-e süu dze pushü mokecü la. Puoko pupie zhapu chü sei vo di themia sonyiee puoko diezelie rei vi derei süko la puoko mezhü ülielho. Themiaako mha huo se mezhü ükecü la nie süu lielietahiecie derei Bible nu kedipuo pupiezhü shi süu rübei n vie chülie. Si mo liro mia bu n se wata di ka tattoo.

BIBLE KETHO-U KEPETHAKO (BASIC BIBLE TEACHINGS)

Uko hakiha nu Bible-e ketho die zo ükecü se nie pekieshü nyü ba. Hau ketsatho nunu rei nie bu phrüşhü nyü. Nie kele ki Bible dze thu pedzü ba ükecüehie mu kekreimia Bible se di kepuoko ei üse meynie mo ükecü rei le tasuo. Nie pezie rei hako si toulie.

1. Bible nu kezekevi dze pushü. Khrista-e chakecü uko peteko rei puo chülie nyü (Johan 17). Puo e se, kehou puo thezea rei puo, kerüsoo rei puo, mu kelalieketo la mharhü kezhü rei puo zo. Niepuu puo, kepele rei puo, baptism rei puo, cha puo nu lhoutuo tsiu cha puo nunu teigei rei votuo.
2. Khristan chülie keta hau kam ngukelie la mu thelhitheü chü kehie parlieketuo la mo - derei kelalieketo la - Ukepenuopfü medo chülieketuo - mu kekreimia khruohielieketo la zo.

3. Themia kehoupuorei khristan chükemie mhodzü khristan kechü ha puo kevi kedipuo ba shi süko le pereilie ro vo. Mhanü miapuoere kere kemezhiekcü kephir ki - puo kishükinyi kata morei mhakinyi tha-u keta zo shierei - morei mha kehoupuo vor selie zo shierei - puo Jisu siemedzi tuo di mha süko nu tha lielho liro khristan chü kemo-u vikuo.
4. Khrista nu ler ketuo cha puo nyi. Süu liro dieliekevi-u rünyükemie geinu zo. Tsiu dieze thelatho-u liro dieliekevi-u zemie di baptism chükemie Bible thuo pukeshü Khrista nunu baptaiz chülie morosuo. (Rommiako 6:3, 4). Mhanü miapuoere khristanmia liro puo Khrista nu bate. Mhanü puo dzü nu mepie shü chie mo liro, puo Khrista nu ba mo. Süla puo khristanmia mo. Miapuoere Khrista nu bata liro puo Ruopfü mhaphruoko ngulie taya. (Efesako 1:3).
5. Ketholeshü kesau nu pukeshü khunuo kehoupuo chü shierei mesa mu cü lievi. Kephürü hau Mhakechüko 10 mu 11 nunu Pitor ki pushü.

Süsütuoi Paul pukecü nu thiesie huomia kesekeri hienu mu khunuo chükeshü chüko rei cü hienu sietuo. Tsie rei puo pu di sie, " Derei Ruopfüü -a kemechie tseishüyakechü thesie huomia u kepele vawatuo mu u seketsikezha ruopfüko mu terhuo kerüzhüko se mia petha kesie dieko rünyütatuo, terhuokesuoko themia ketho merievakezha, tijüyakezha mu uko noule gei rei thezhü the pechüpie zasi vükewa kemhiemia ze mha süko chütuo. Themia süko mia bu kesekeri hienu mu Ukepenuopfü puo kepeleko mu ketho-u siketako bu puo tshe di se u cha chünu di chükeshü kechüchako chü hienu sietuo. Derei Ukepenuopfü mha chükeshü kehko vi phre zo, mu mha kehoupuorei we puo tshe di lieliketa sie thi moreivi; kekreilamonyü Ukepenuopfü die la u kecha rei la süu use mesalieütakechü la ". (Timothi kerieu 4:1-5). Mosa thezho-u Ukepenuopfü-e khunuo huo chü cü hienu di khakecü ketho zo. Derei Ketholeshü kesau tei nu we khunuo chükeshü chüko pete mesa mu cülievi isi shüte. Mhanuü miapuo puo thuo puo la

khunuo chü huo mesa mo ita liro kedipuo mhie
tuo ga ? Puo Ketholeshü si mo di puo thuo
mhasikemo die sie pu keba zo. Mhanuü miapuo
khunuo chü huo cü nnei mo morei cü nyüya mo
liro süu la vita zo. Derei puo kekreamia ki themou
süko cükecü kephouma üdi pu tasuo. Süuca liro
Ukepenuopfü thezho chüpie ba kemo puo puo
thuo thezho-u chü keba zo. Süla süko kekrüte.

6. Terhuorhi kerüsuo mhozü nuke tsu kecümia
Bible-e pejoshüte. Süko mhanya rei lievi mu
uchü uphou kenyi puo rei lievi. Terhuorhi kerüsuo
hau la themiako utei pevo selieya, kekreamonyü
puo terhuorhi-u le sei tuotakecü la. Süu mha
kam rei lie vi morei puo shüki raka puo kikru nu
rei lievi morei mha kehoupouonurei lievi u Niepuu
ukobu puo rübei rüsuolienyüya. Puo pie keritho-
u mu puo kedi pfhü perielie nyüya (Mathi 6:33).
7. Themia kehoupouorei khristan chü di kijü hanu
penuo vor mo. Puo mha phrü silie ketasie mu
Khrista dieliekevi-u silie ketasie nu khristan
chükelie zo. Themia kekra mia krünuo

khristanmia kecü la u nuonuo rei khrsitanmia ta üdi leya derei süu mo.

8. Themia kehoupuorei dieliekevi die-u zelie ketamia puo Kemesa Ruopfü mhaphruo nguliete. (Mhakechüko 2:38). Derei hau mha ungukecü mhathoko la khashü mo. U ngo mhathoko Niepuu die nu thupie keba rübei zo. Süsie u ngo mhatho khawa, kekreamonyü süu se morei vitakecü la. Süu bu u khruohipie Ukepenuopfü cha nu tuo volieya mu kepele nu rei kuo kechü miemielieya.

9. Bible nu pukeshü themia pete sia phre zotuo. (Ibriko 9:27). Süsie rei Bible nu uko ki pukeshü khunhie puo uko pete rei vo di dienyakechü kezha nu vo tha phre zotuo mu sidi u mia puopuo u kelhou ki kevi kechümia kevi zhakhra ngulietuo mu kesuo kechümia kesuo zhakhra mgulie di dienya nu votatuo. (Korintiako kenieu 5:10).

U Bible nu pukeshü themia pete rheilasielietuo sidi kemiathoko we teigei votatuo mu kerüzhüko liro mizie nu

... votatuo. Teigei mu mizie hanieha kechachie ba sei zotuo. (Johan 5:28, 29 ; Mathi 25).

10. Khunhiepuo Niepu la tsurtuo. Süu kinhie puo tuo shi we teisozha-u si mo - Ukepenuopfü thuo si ba. (Mathi 24:36). Puo vortse mi pie se kijü hau pekawa tatuo.